

Босна и Херцеговина
БРЧКО ДИСТРИКТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Комисија за хартије од вриједности

Bosna i Hercegovina
BRČKO DISTRIKT
BOSNE I HERCEGOVINE
Komisija/Povjerenstvo za papire od
vrijednosti

Босне Сребрени 28, 76100 Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине; телефон: 049/232 540, 232 550, 231 880, телекакс: 049/231 891, е-майл: info@secbdbih.org
Bosne Srebreni 28, 76100 Brčko Distrikat Bosne i Hercegovine, telefon: 049/232 540, 232 550, 231 880, telefaks: 049/231 891, e-mail: info@secbdbih.org

I Z V J E Š T A J

**o radu Komisije za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH
za 2021. godinu**

Brčko, februar 2022. godine
www.secbdbih.org

Sadržaj

1. Primarna obilježja statusa i organizacije Komisije	
1.1. Institucionalni položaj	3
1.2. Ingerencije i legislativa	3
1.3. Organizaciona funkcija i zadaci	3
2. Operativni potencijali	5
2.1. Profesionalne komponente ljudskih potencijala	5
2.2. Obuka i razvoj ljudskih potencijala	6
2.3. Komunikacioni (informacioni) sistem.....	7
2.4. Internetska stranica	7
3. Regulatorna funkcija, interna i eksterna komunikacija s institucijama	8
3.1. Nadzorne i kontrolne aktivnosti	8
3.2. Aktivnosti u procesu izrade Programa integrisanja BiH u Evropsku uniju	9
3.3. Aktivnosti u procesu koordinacije prevencije i borbe protiv pranja novca	10
3.4. Obezbeđenje finansijskih i materijalnih uslova za operativne aktivnosti	10
4. Korporativne aktivnosti i djelatnost Registra izdavalaca	11
4.1. Registar izdavalaca.....	11
4.2. Raspored izdavalaca prema veličini ukupnog prihoda i aktive	12
4.3. Dionički kapital prema formi osnivanja dominantnih dioničara	13
4.4. Dionički kapital prema državi porijekla dominantnih dioničara	13
4.5. Dionički kapital prema sektorima privređivanja	14
4.6. Agregatni indikatori izdavanja papira od vrijednosti	15
5. Korporativno upravljanje i korporativna struktura	16
5.1. Forma korporativnog upravljanja u dioničkim društvima	16
5.2. Obilježja uprave u dioničkim društvima.....	17
5.3. Obilježja nadzornog odbora u dioničkim društvima	18
5.4. Operacionalizacija standarda korporativnog upravljanja	19
6. Registar, depo i prenos papira od vrijednosti	24
6.1. Zadaci i usluge.....	24
6.2. Dinamika kapitala, papira od vrijednosti i dioničara	26
6.3. Raspored kapitala i dioničara na berzama u BiH	26
6.4. Promet, saldiranje i prenos	27
7. Finansijsko izvještavanje izdavalaca	28
7.1. Finansijski izvještaji	28
7.2. Revidirani finansijski izvještaji	29
7.3. Poslovni prihodi i stanje profitabilnosti	30
7.3.1. Poslovni prihodi	30
7.3.2. Stanje profitabilnosti	31
7.4. Efikasnost i profitabilnost upravljanja kapitalom i imovinom	32
7.4.1. Efikasnost korištenja dioničkog kapitala	32
7.4.2. Profitabilnost ukupne aktive i dioničkog kapitala	33
8. Finansijski izvještaj Komisije	33

1. Primarna obilježja statusa i organizacije Komisije

1.1. Institucionalni položaj

Komisija za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH je u skladu sa Zakonom o papirima od vrijednosti („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, brojevi: 15/03, 27/04, 42/04, 28/07, 14/12, 20/17, 8/19, 10/19 i 32/19) stalno, nezavisno regulatorno tijelo, osnovano radi regulativnog uređivanja nadzora i kontrole izdavanja i prometa papira od vrijednosti.

1.2. Ingerencije i legislativa

Komisija za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH primarne ingerencije vrši u skladu sa Zakonom o papirima od vrijednosti Brčko distrikta BiH, Zakonom o preuzimanju dioničkih društava („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 32/19) i Zakonom o investicionim fondovima („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, brojevi: 30/07 i 18/17), a odnose se na:

- donošenje propisa o provođenju Zakona o papirima od vrijednosti, Zakona o preuzimanju dioničkih društava i Zakona o investicionim fondovima,
- izdavanje i oduzimanje dozvola, odobrenja i saglasnosti u okviru svog djelokruga i nadležnosti,
- donošenje podzakonskih akata radi propisivanja uslova, načina i procedura za jedinstveno obavljanje nadzora unutar svog djelokruga i nadležnosti,
- podsticanje, organizovanje i nadgledanje mjera za efikasno funkcionisanje tržišta papira od vrijednosti,
- vođenje knjiga i registara u skladu s odredbama Zakona iz svog djelokruga i nadležnosti,
- blagovremeno rješavanje zahtjeva stranaka u postupku,
- obavljanje nadzora nad poslovanjem izdavalaca papira od vrijednosti, učesnika na tržištu kapitala,
- nadzor provođenja postupaka preuzimanja i postupaka prinudne kupovine i prinudne prodaje dionica,
- donošenje odluka o mjerama za oticanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti i
- izvještavanje nadležnih nadzornih, upravnih i pravosudnih tijela o svim saznanjima, koja se neposredno ili posredno tiču njihove nadležnosti i koja su povezana s postupcima koji se vode pred tim tijelima, a u vezi su s postupcima iz djelokruga i nadležnosti Komisije.

Komisija za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH određene nadležnosti provodi u skladu s odredbama Zakona o preduzećima Brčko distrikta BiH - prečišćen tekst („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, brojevi: 49/11 i 11/20), a odnose se na:

- upis dioničkih društava u registre Komisije,
- smanjenje i povećanje osnovnog kapitala dioničkih društava i
- upis statusnih promjena u registre Komisije.

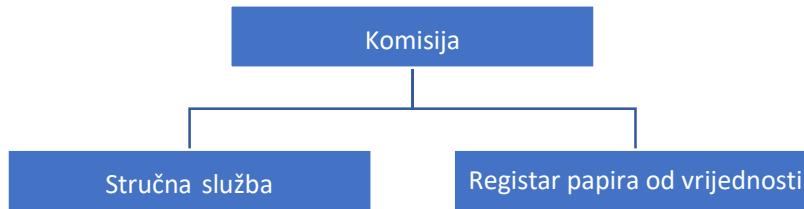
U postupcima rješavanja zahtjeva pravnih i fizičkih lica Komisija primjenjuje Zakon o upravnom postupku Brčko distrikta BiH („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, brojevi: 48/11, 21/18 i 23/19), kada pojedine aktivnosti nisu detaljno propisane gore navedenim zakonima.

1.3. Organizaciona funkcija i zadaci

U skladu sa Zakonom o papirima od vrijednosti, Statutom i Organizacionim planom, Komisija za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH se kao regulatorno tijelo sastoji od tri organizacione jedinice, Komisije kao stalnog kolektivnog organa odlučivanja, Stručne službe i Registra papira od vrijednosti. Dimenzije organizacione strukture Komisije, ciljevi koje treba da ostvari, način koordinacije osnovnih unutrašnjih i spoljnih elemenata, nadležnosti i odgovornosti pojedinačnih izvršilaca, kao i zadaci i

obaveze su uspostavljeni kroz funkciju podjelu rada, kako bi se obezbijedila usklađenost djelovanja svih elemenata organizacione strukture.

Dijagram 1. Organizaciona struktura Komisije za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH

U Komisiji, kao kolektivnom organu odlučivanja obavljaju se sljedeći poslovi:

- donošenje propisa iz nadležnosti Komisije,
- kontrola poštovanja pravila uobičajene trgovine i lojalne konkurenčije u trgovcu papirima od vrijednosti,
- regulisanje prometa papira od vrijednosti na osnovu povlaštenih informacija,
- vršenje nadzora nad radom Registra papira od vrijednosti,
- vršenje nadzora nad izdavaocima i izdavanju papira od vrijednosti i drugim učesnicima na tržištu papira od vrijednosti,
- obustavljanje izdavanja i prometa pojedinih papira od vrijednosti,
- sprečavanje manipulacija, špekulacija, pranja novca, finansiranja terorističkih aktivnosti i drugih nezakonitih radnji,
- pokretanje upravnih sporova radi zaštite investitora,
- utvrđivanje načina čuvanja dokumentacije za preduzeća koja posluju s papirima od vrijednosti,
- propisuje obavezan sadržaj informacija, koje moraju biti objavljene svim dioničarima i javnosti, od lica koja vrše izdavanje papira od vrijednosti,
- donošenja odluke o utvrđivanju takse, odnosno visine naknada za izvršene usluge u o kvиру nadležnosti,
- praćenja i proučavanja stanja na tržištu papira od vrijednosti,
- davanje informacija i širenje znanja o djelovanju tržišta papira od vrijednosti,
- saradnja s drugim komisijama za papire od vrijednosti, registrima i berzama u BiH,
- saradnja s Gradonačelnikom Brčko distrikta BiH, Vladom i Skupštinom Brčko distrikta BiH, po pitanju provođenja procedura usvajanja izmjena postojećih i donošenja novih zakonskih rješenja,
- podnošenje Izvještaja o radu Komisije Skupštini Brčko distrikta BiH,
- saradnja s Vijećem ministara BiH i drugim organima i institucijama u zemlji i inostranstvu i
- obavljanje drugih poslova u skladu sa zakonskim ovlaštenjima.

U Stručnoj službi se obavljaju poslovi koji se odnose na:

- normativno-pravne, administrativne i analitičke poslove,
- organizaciju rada Stručne službe,
- koordinaciju rada u Komisiji između upravljačkog i administrativnog dijela organizacione strukture,
- pripremu prijedloga mišljenja i stavova Komisije po pitanju tumačenja i primjene propisa,
- nadzor i kontrolu zakonom propisane dokumentacije prilikom izdavanja papira od vrijednosti,
- registraciju kapitala izdavalaca papira od vrijednosti,

- registraciju promjena upravljačke strukture u dioničkim društvima,
- obradu zahtjeva za izdavanje rješenja o odobrenju izdavanja papira od vrijednosti s obrazloženjem prijedloga rješenja Komisiji, na razmatranje i usvajanje,
- izradu rješenja o odobrenju izdavanja papira od vrijednosti, prethodno usvojenih od strane Komisije,
- vođenje Registra izdavalaca papira od vrijednosti i evidencije izdatih rješenja,
- praćenje objavljivanja finansijskih i drugih poslovnih informacija izdavalaca, propisanih zakonima i propisima Komisije,
- vođenje evidencije o izdavanju papira od vrijednosti za koje nije potrebno odobrenje Komisije,
- izradu odluka i ugovora o javnim nabavkama roba, radova i usluga za potrebe Komisije i praćenje njihove realizacije,
- saradnju s institucijama tržišta kapitala u entitetima BiH i drugim organima i institucijama u BiH i inostranstvu,
- saradnju s Kabinetom Gradonačelnika Brčko distrikta BiH, Sekretarijatom Vlade Brčko distrikta BiH, Stručnom službom Skupštine Brčko distrikta BiH, odjeljenjima Vlade i institucijama Brčko distrikta BiH, po pitanju administrativnih aktivnosti i
- obavljanje drugih poslova po zahtjevu Komisije u skladu sa zakonima i podzakonskim aktima.

U Registru papira od vrijednosti se obavljaju poslovi koji se odnose na:

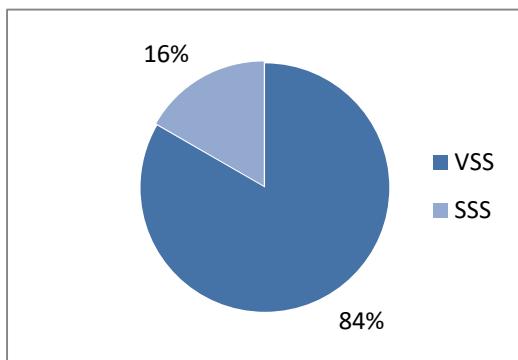
- registraciju, čuvanje, prenos, deponovanje, saldiranje i kliring po transakcijama papirima od vrijednosti,
- vođenje računa izdavalaca i vlasnika papira od vrijednosti,
- izdavanje certifikata - izvoda o stanju na računima vlasnika papira od vrijednosti,
- izdavanje liste dioničara,
- upis i registraciju promjena na kapitalu,
- upis promjena na računima vlasnika papira od vrijednosti,
- obračun i pripremu podataka za isplatu dužničkih papira od vrijednosti,
- provjeru i dostavljanje podataka po zahtjevima nadležnih organa zakonodavne i izvršne vlasti u BiH, entitetima i kantonima o posjedovanju papira od vrijednosti za imenovana lica,
- upis ograničenja raspolaganja na papirima od vrijednosti,
- saradnju s registrima i berzama u entitetima BiH i
- obavljanje drugih poslova po zahtjevu Komisije u skladu sa zakonima i podzakonskim aktima.

2. Operativni potencijali

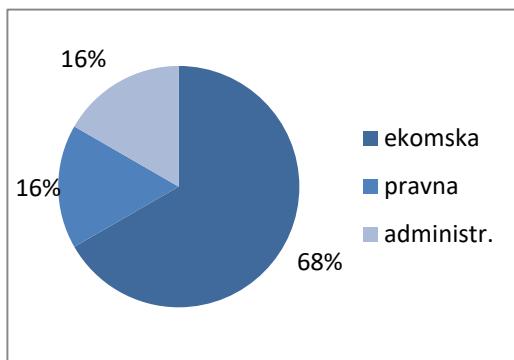
2.1. Profesionalne komponente ljudskih potencijala

U skladu sa Zakonom definisanim ciljevima i zadacima postavljenim pred Komisiju, kao i zahtijevanim nivoima stručne spreme potrebne za obavljanje poslova raspoređenih na pojedina radna mjesta, izvršena je klasifikacija zaposlenih prema stepenima formalnog obrazovanja. Raspored zaposlenih u Komisiji prema ovom kriteriju pokazuje da dominantno učešće u strukturi zaposlenih zauzimaju zaposleni s visokom stručnom spremom, odnosno od šest zaposlenih, pet zaposlenika ili 84% je sa visokom stručnom spremom, a jedan zaposlenik ili 16% je sa srednjom stručnom spremom. U okviru zaposlenih s visokom stručnom spremom prema profesionalnoj orientaciji preovlađujući dio zauzima četvero zaposlenih ekonomskog smjera ili 68%, dok je jedno zaposleno lice pravnog smjera ili 16% i jedno administrativnog smjera ili 16%.

Dijagram 2. Struktura zaposlenih prema stepenima stručne spreme

Dijagram 3. Struktura zaposlenih prema vrstama zanimanja

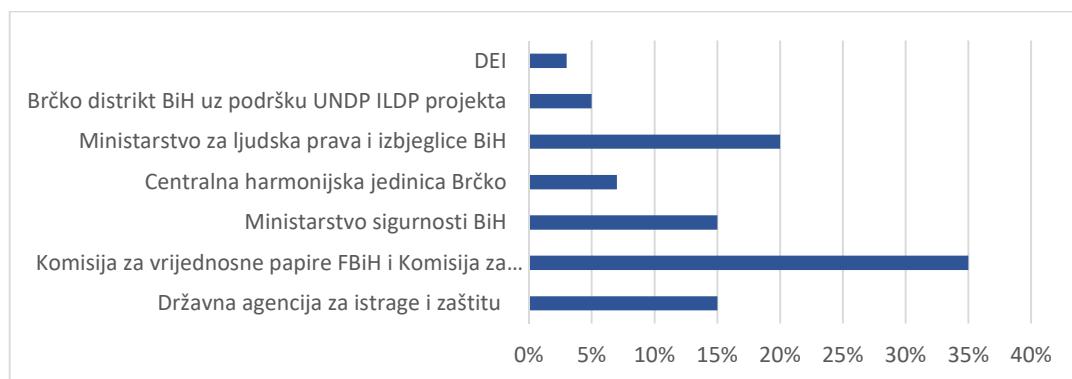
2.2. Obuka i razvoj ljudskih potencijala

Obaveza opšteg stručnog usavršavanja zaposlenih je definisana odredbama Zakona o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta BiH („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, brojevi: 9/14, 37/15, 48/16, 9/17, 50/18, 14/19 i 41/20) i odredbama Pravilnika o stručnom usavršavanju („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 25/17) u cilju sticanja znanja, razmjene iskustava i uspješnijeg obavljanje poslova.

Prisustvom seminarima i obukama u 2021. godini zaposlenici Komisije su educirani po pojedinim oblastima:

- Procjena prijetnje od pranja novca u BiH, procjena ranjivosti od pranja novca u BiH (organizator: Državna agencija za istrage i zaštitu),
- Procjena ranjivosti sektora tržišta papira od vrijednosti (organizator: Komisija za vrijednosne papire FBiH i Komisija za hartije do vrijednosti RS),
- Provedba međunarodnih restriktivnih mjera Vijeća sigurnosti UN u borbi protiv terorizma i finansiranja terorizma (organizator: Ministarstvo sigurnosti BiH),
- Trening o finansijskom upravljanju, kontroli i IT aplikaciji Brčko distrikt (organizator: Centralna harmonijska jedinica Brčko),
- Saradnja sa iseljeničtvom (organizator: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH),
- Izrada i provedba strateških dokumenata, praćenje i izvještavanje u Brčko distriktu BiH; izrada trogodišnjih i godišnjih planova rada i izvještaja; obuka za izradu institucionalnih planova i izvještaja o radu budžetskih korisnika, vanbudžetskih fondova i vanbudžetskih korisnika (organizator: Brčko distrikt BiH uz podršku UNDP ILDP projekta),
- Ciljane finansijske sankcije – borba protiv finansiranja terorizma (organizator: Ministarstvo sigurnosti BiH),
- Plan aktivnosti za naredne faze izrade programa integrisanja BiH u EU (organizator: DEI),
- FUK: Registar poslovnih procesa i Registar rizika (organizator: Centralna harmonijska jedinica Brčko distrikta BiH),
- Dijaspore i razvoj BiH (organizator: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH).

Dijagram 4. Struktura seminara i obuke prema organizatoru

Dijagram 5. Struktura seminara i obuke po temama

2.3. Komunikacioni (informacioni) sistem

Komisija ima instaliranu LAN mrežu koja je preko rutera vezana na lokalni svich internet mreže Vlade Brčko distrikta BiH, odnosno portal www.vlada.bdcentral.net putem koga pristupa globalnoj mreži odnosno internetu. Registr papira od vrijednosti Komisije za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH obavlja poslove iz svoje nadležnosti kroz sistem registracije Registrara entiteta. Registr ima pristup podacima koji se vode u elektronskoj formi u informacionim sistemima Registrara preko konekcija na FTP serveru i koristi ih za korporativne potrebe dioničkih društava i rješavanje svojinskih prava vlasnika papira od vrijednosti, kao i za obavljanje ostalih poslova i usluga iz svoje nadležnosti za dionička društva i vlasnike papira od vrijednosti s područja Brčko distrikta BiH. Nakon provođenja postupka javne nabavke u saradnji s Pododjeljenjem za informatiku i Pododjeljenjem za javne nabavke, tokom februara 2021. godine Komisija je nabavila dva stolna računara s ugrađenim operativnim sistemom Windows 10, čime je zaokružen trogodišnji ciklus zanavljanja računarske opreme u našoj instituciji.

2.4. Internetska stranica

Internetska stranica Komisije je, pored individualne komunikacije s korisnicima naših usluga, značajan vid komunikacije i sa širom javnosti. Javnim objavama na internet stranici Komisije www.secbdbih.org doprinosi se povećanoj transparentnosti poslovanja Komisije.

Putem internetske stranice omogućen je besplatan uvid u zakonsku regulativu (zakoni, pravilnici, uputstva, odluke, obrasci, EU direktive, uredbe, rješenja i dr.), uvid u rad Komisije, uvid u podatke o izvještajima o radu, statusu i organizaciji Komisije. Putem pokretne trake na stranici Komisije su prikazana kretanja cijena dionica subjekata u realnom vremenu na sarajevskoj berzi SASE i banjalučkoj berzi BLSE.

Popis subjekata koji su pod nadzorom Komisije, podaci o visini kapitala dioničkih društava, korporativne aktivnosti, kao i popis ovlaštenih revizora na području Brčko distrikta BiH su, također javnosti dostupni putem internetske stranice Komisije.

U skladu sa Zakonom o reviziji javne uprave i institucija u Brčko distriktu BiH redovno se obavlja revizija finansijskog poslovanja Komisije te revizija usklađenosti poslovanja s važećim zakonima i drugim relevantnim propisima, te se revizorski izvještaji redovito objavljaju na internetskoj stranici Komisije kako bi bili dostupni javnosti.

U cilju sprečavanja zloupotreba, malverzacija i obmanjivanja javnosti, na internetskoj stranici Komisije objavljena su upozorenja za javnost Međunarodne organizacije komisija za vrijednosne papire (engl. International Organization of Securities Commissions–IOSCO).

Unapređenje edukativnih aktivnosti i isticanje važnosti finansijske pismenosti usmjerene na širu javnost Komisija je provodila tokom godine putem internet stranice objavljivanjem edukativnih tekstova s osnovnim pojmovima tržišta kapitala. Unapređenje korporativnog upravljanja u dioničkim društvima, Komisija je, kao i u prethodnoj godini, i ove 2021. godine manifestirala kroz Anketu o Standardima korporativnog upravljanja u Brčko distriktu BiH, o čemu je, također informirala javnost putem svoje internetske stranice.

Internetska stranica se redovno ažurira i nadograđuje s ciljem tačnog i blagovremenog informisanja javnosti i svih zainteresovanih strana.

3. Regulatorna funkcija, interna i eksterna komunikacija s institucijama

3.1. Nadzorne i kontrolne aktivnosti

U toku 2021. godine, u skladu s propisanim nadležnostima Komisija je održala šesnaest redovnih sjednica na kojima su razmatrane 52 tačke dnevnog reda i 42 radno konsultativne sjednice, na kojima je razmatrano ukupno 646 tačaka dnevnog reda. U proteklom periodu, kroz zakonom propisane evidencije Komisije provedeno je ulaznih dokumenata uvedenih u djelovodnik ukupno 978, izlaznih 875 (rješenja, zaključaka, izvoda, dopisa, poziva, saopćenja, općih i posebnih akata i drugih dokumenata) i otvorenih predmeta 739. Ciljevi funkcije nadzora i kontrole, koji se provode od strane Komisije za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH su provjera primjene zakonitosti i propisa Komisije, u svrhu prevencije potencijalnih nepravilnosti i nezakonitosti u poslovanju, smanjenje rizika radi zaštite interesa investitora u oblasti papira od vrijednosti, kao i očuvanje sigurnosti i povjerenja u ovaj način investiranja.

Nadzor izdavanja papira od vrijednosti je regulisan članovima 7, 8, 9 i 18 Zakona o papirima od vrijednosti Brčko distrikta BiH i Pravilnikom o vršenju nadzora izdavanja, prometa i učesnika u izdavanju i prometu papira od vrijednosti („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 9/06), a obuhvata kontrolu akata o papirima od vrijednosti, upis i uplate papira od vrijednosti i izvještaje o provedenom izdavanju, koji se sačinjavaju i objavljaju u skladu sa Zakonom i propisima Komisije. Ostvarujući ulogu regulatora tržišta kapitala, Komisija je vršeći nadzor i kontrolu tokom 2021. verifikovala uspješnost izdavanja papira od vrijednosti odnosno povećanje kapitala i registraciju u vrijednosti od 1.800.000,00 KM, odobrila promjene upravljačkih struktura, uprave i direktora u pet dioničkih društava, članova nadzornog odbora u tri dionička društva i uputila upozorenja i pozive na postupanje dioničkih društava u skladu sa zakonom i drugim propisima.

U skladu s članom 4 Pravilnika o vršenju nadzora izdavanja, prometa i učesnika u izdavanju i prometu papira od vrijednosti („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“ broj 9/06), Komisija vrši kontrolu izvještaja i informacija, koje su joj dužna dostavljati pravna i fizička lica u skladu sa Zakonom i propisima Komisije, kontrolu obaveznog izvještavanja i objavljivanja, koje su dužni vršiti svi učesnici u izdavanju i prometu

papira od vrijednosti, nadzor korporativnih aktivnosti, nadzor izdavanja papira od vrijednosti i nadzor prometa papira od vrijednosti.

Kontrola izvještaja i informacija se odvija kontinuirano i obuhvata analizu, pregled i provjeru svih izvještaja, obavještenja i dokumentacije koja se na osnovu Zakona i drugih propisa dostavlja Komisiji u vezi s postupcima koje prema Zakonu vodi Komisija, kao i dokumentacija koju su joj dužna dostaviti pravna i fizička lica na njeno traženje, a odnosi se na odluke, zahtjeve, ugovore, prospekte izdavanja, javne pozive, objave, upis u registar suda, registar izdavalaca i registar papira od vrijednosti i dr.

Kontrola obavještavanja je definisana članom 71 Zakona o papirima od vrijednosti i Pravilnikom o sadržaju, načinu i standardima objavljivanja finansijskih izvještaja i drugih informacija o poslovanju dioničkih društava („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 19/05) koja podrazumijeva kontrolu načina, roka, potpunosti i istinitosti obavještavanja vlasnika papira od vrijednosti i javnosti o svim činjenicama predviđenih zakonom i propisima Komisije. Predmet kontrole je bilo 56 izvještaja o poslovanju dioničkih društava, od toga 13 godišnjih, 25 polugodišnjih za 2020. i 2021. godinu, 7 izvještaja o značajnim poslovnim događajima i 11 revizorskih izvještaja. Komisija je tokom 2021. godine kontinuirano provodila redovni nadzor obavještavanja vlasnika papira od vrijednosti i javnosti kroz praćenje pravovremene dostave izvještaja o poslovanju dioničkih društava. Istovremeno, s provođenjem nadzora Komisija je vršila analizu polugodišnjih i godišnjih finansijskih izvještaja, kao i revidiranih izvještaja sa ciljem osiguranja dosljednog i transparentnog financijskog izvještavanja u svrhu obezbjeđenja podataka o finansijskom stanju, likvidnosti, zaduženosti, aktivnosti dioničkih društava, efikasnosti korištenja dioničkog kapitala i prinosa na investirani kapital. Utvrđeno je da se određeni broj dioničkih društava nije očitovao u području značajnih poslovnih događaja u izvještajima. Komisija je istim ukazala na postojeće propuste i obavezu njihovog otklanjanja i u tom smislu će nastaviti pratiti kvalitet dostavljenih informacija.

Uslovi i način prometa papira od vrijednosti je propisan članom 50 Zakona o papirima od vrijednosti i Pravilnikom o registraciji i prenosu papira od vrijednosti. Nadzor prometa obuhvata kontrolu primjene zakona i drugih propisa u prometu papira od vrijednosti u sklopu nadzora dioničkih društava. Predmet kontrole je bio ostvaren promet i prenos u iznosu od 1.834.027,39 KM.

Djelatnost Registra papira od vrijednosti je definisana članom 70 Zakona o papirima od vrijednosti, Pravilnikom o registraciji i prenosu papira od vrijednosti („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 18/13), Uputstvom o načinu određivanja oznaka papira od vrijednosti broj 30/04 od 13.12.2004. godine i Uputstvom o vršenju poslova prenosa papira od vrijednosti po osnovu poslova zaključenih na uređenom javnom tržištu („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 19/05). Poslovi nadzora Komisije za papire od vrijednosti nad radom Registra papira od vrijednosti se provode redovno, a podrazumijevaju način i postupak prijema u članstvo, prava i obaveze članova radi korištenja sistema Registra, način određivanja oznaka i postupak provođenja poslova prenosa papira od vrijednosti. Predmet nadzora je bilo 15 dioničkih društava, registrovani kapital 108.379.899,00 KM, papiri od vrijednosti 10.070.095, registracija i vođenje 3.896 aktivnih računa vlasnika papira od vrijednosti, nadzor izdavanja 14 lista dioničara, nadzor provjere i izdavanja 693 izvoda o stanju na računima papira od vrijednosti i dr.

3.2. Aktivnosti u procesu izrade Programa integrisanja BiH u Evropsku uniju

Izrada Programa integrisanja BiH u Evropsku uniju predstavlja obavezu Bosne i Hercegovine preuzetu potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (potpisani 16. juna 2008. godine), a isto tako predstavlja i jedan od 14 ključnih prioriteta iz Mišljenja Evropske komisije. Iako je BiH trebala prije više od deset godina da izradi ovaj program, Kolegij za evropske integracije je tek u maju 2020. godine donio odluku o usvajanju Programa integrisanja BiH u EU i zadužio Komisiju za evropske integracije da izradi Metodologiju izrade Programa, što je i urađeno. Kolegij je navedenu Metodologiju usvojio 24.

septembra 2020. godine i dao rok od 15 mjeseci Komisiji za evropske integracije i radnim grupama (36 radnih grupa) za izradu Programa koji se odnosi na planski period od četiri godine.

Predstavnici Komisije tokom 2021. godine su nastavili svoj rad i aktivnosti u radnim grupama u kojima su delegirani i to prvenstveno kroz online prisustvo sastancima i edukacijama kao i unosom u jedinstveni informacioni sistem (ISEI) neophodnih podataka o regulatornom statusu, odnosno o važećim zakonima i podzakonskim aktima i njihovom stepenu usklađenosti s pravom EU, u oblastima koje su tretirane pojedinim radnim grupama, kao i prijedlogom zakona i drugih propisa koje bi u narednom periodu trebalo donijeti kako bio se odgovorilo na 14 ključnih prioriteta iz Mišljenja Evropske komisije.

3.3. Aktivnosti u procesu koordinacije prevencije i borbe protiv pranja novca

Nadležnosti u oblasti sprečavanja, otkrivanja i istraživanja krivičnih djela pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u BiH su u skladu s organizacijom države, raspoređene na svim nivoima vlasti uz zakonsko definisanje uloge svih učesnika sistema, te njihove obavezne međusobne interakcije i saradnje. U skladu s tim, Komisija za papiре od vrijednosti je jedan od učesnika sistema u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma, i po zahtjevu drugih institucija koje su uključene u proces prevencije i borbe protiv pranja novca dostavlja podatke o posjedovanju i transakcijama papira od vrijednosti koji se vode u bazi podataka za Brčko distrikt BiH.

Komisija za papiре od vrijednosti je u izvještajnom periodu ostvarila kontinuiranu i uspješnu saradnju s Upravom za indirektno oporezivanje BiH, Poreznom upravom Brčko distrikta BiH, Policijom i Tužilaštvom Brčko distrikta BiH, Stručnom službom Parlamentarne skupštine BiH, Agencijom za istrage i obavljanje na rješavanju podnesenih 686 zahtjeva od strane ovih institucija. S tim u vezi provedene su provjere i dostavljeni traženi podaci o vlasnicima papira od vrijednosti zbog potrebe vođenja postupaka prinudne naplate direktnih i indirektnih poreza, istrage finansijskih zloupotreba i malverzacije, kao i vođenje postupaka o sukobu interesa predstavnika Parlamentarne skupštine BiH. Cilj obezbjeđenja i stavljanje na raspolaganje navedenih podataka je uspješno okončanje pravnih postupaka, kao i prevencija i koordinacija borbe protiv korupcije.

3.4. Obezbeđenje finansijskih i materijalnih uslova za operativne aktivnosti

Saradnja s entitetskim institucijama tržišta kapitala pretežno se odvijala telekomunikacijskim i elektronskim sredstvima u cilju efikasnog odvijanja operativnih aktivnosti registracije i prenosa papira od vrijednosti u uslovima Covid-a 19. Tokom izvještajnog perioda u saradnji s Pravobranilaštvom Brčko distrikta BiH, Komisija je radi naplate dospjelih potraživanja uputila šest prijedloga za izvršenje potraživanja prema dioničkim društvima, koja nisu izmirila dugovanja za izvršene usluge u predviđenom roku. Potraživanja se odnose na usluge Registra papira od vrijednosti, odnosno upis kapitala, registraciju papira od vrijednosti, kao i upis svih transakcija po osnovu prijenosa vlasništva, primarnog prometa, berzanskog i vanberzanskog prometa, preuzimanja dioničkih društava, nasljeđivanja i druge promjene na vlasničkim računima i papirima od vrijednosti.

U skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama Komisija je u izvještajnom periodu preko Pododjela za javne nabavke realizovala potrebe za materijalnim sredstvima, uslugama i sredstvima tehničkog opremanja. Saradnja s Direkcijom za finansije se odvijala kroz usklađivanja dinamike upotrebe i trošenja raspoloživih finansijskih sredstava, kvartalnom izvještavanju o realizaciji budžeta, provođenje procedure izrade zahtjeva za budžet za narednu godinu i godišnji popis svih oblika sredstava i njihovih izvora korištenih u finansijskom poslovanju Komisije. Izvještaj o izvršenom popisu je dostavljen Centralnoj popisnoj Komisiji za popis stalnih sredstava i obaveza Odjeljenja Vlade i institucija Brčko distrikta BiH.

Primjenjujući odredbe Zakona o javnim nabavkama BiH i Zakona o budžetu Brčko distrikta BiH obezbijeđeni su finansijski uslovi za nabavke hostinga, domena, web-stranice, nabavka tonera, nabavka kancelarijskog materijala i kolektivno osiguranje zaposlenih. Realizovani su materijalni troškovi koji se odnose na električnu energiju, komunikacije i komunalne usluge, nabavku materijala i sitnog inventara, usluge prevoza i goriva, tekuće održavanje, bankarske usluge i troškovi korištenje sistema registracije i baze podataka Registra za vrijednosne papire FBiH i Centralnog registra papira od vrijednosti RS u iznosu od 43.461 KM.

4. Korporativne aktivnosti i djelatnost Registra izdavalaca

4.1. Registar izdavalaca

U skladu s članom 14 Pravilnika o načinu upisa i vođenju Registra izdavalaca u registar kao javnu knjigu, upisuju se i registruju svi izdavaoci koji izdaju papire od vrijednosti u skladu sa Zakonom. Registar sadrži opšte podatke o izdavaocu, upravi i nadzornom odboru, kapitalu izdavaoca, vrijednosti kapitala, vrijednosti i broju dionica, podatke o izdavanju papira od vrijednosti, vrsti, klasi, nominalnoj vrijednosti i obimu izdavanja, zatim podatke o odlukama o izdavanju, odobrenju izdavanja, uspješnosti izdavanja, upis promjena na kapitalu i dr.

Tabela 1. Pregled osnovnog kapitala dioničkih društava i nominalna vrijednost dionica u periodu 2020.-2021. godine u KM

Redni broj	Izdavalac	2020.		2021.	
		Osnovni kapital	Nom. vr. dionice	Osnovni kapital	Nom. vr. dionice
1.	Bimal d.d.	20.720.130,00	10,00	20.720.130,00	10,00
2.	Psc-Babić d.d.	3.181.830,00	10,00	3.181.830,00	10,00
3.	Žitopromet d.d.	4.151.090,55	3,95	4.151.090,55	3,95
4.	Galax-Niskogradnja d.d.	1.330.860,00	10,00	1.330.860,00	10,00
5.	Izgradnja d.d.	6.683.550,00	10,00	6.683.550,00	10,00
6.	Biljana d.d.	560.460,00	10,00	560.460,00	10,00
7.	IBD d.d.	1.748.000,00	1000,00	1.748.000,00	1000,00
8.	Brčko-Gas Osiguranje d.d.	6.200.000,00	1000,00	7.000.000,00	1000,00
9.	Grafam d.d.	3.586.720,00	10,00	3.586.720,00	10,00
10.	Tesla d.d.	13.663.940,00	10,00	13.663.940,00	10,00
11.	Novi Bimeks d.d. u stečaju	35.829.000,00	10,00	35.829.000,00	10,00
12.	Uzor d.d.	519.508,80	3,60	519.508,80	3,60
13.	MB Velma d.d.	1.348.300,00	10,00	1.348.300,00	10,00
14.	Tehnograđa d.d.	1.056.510,00	10,00	1.056.510,00	10,00
15.	Osiguranje-Garant d.d.	6.000.000,00	100,00	7.000.000,00	100,00
UKUPNO		106.579.899,35		108.379.899,35	-

Izvor: Registar izdavalaca papira od vrijednosti

U Registru izdavalaca papira od vrijednosti kod Komisije za papiere od vrijednosti Brčko distrikta BiH na dan 31.12.2021. godine upisano je 15 dioničkih društava sa ukupnom vrijednošću osnovnog kapitala u iznosu od 108.379.899,35 KM, što predstavlja povećanje upisanog i uplaćenog kapitala u odnosu na prethodnu godinu za 1.800.000,00 KM ili 1,69%, koje proizilazi iz povećanja kapitala dioničkog društva „Osiguranje Garant“ u vrijednosti od 1.000.000,00 KM i povećanja kapitala kod dioničkog društva „Brčko-Gas Osiguranje“ u iznosu od 800.000,00 KM. Prosječna vrijednost osnovnog kapitala po dioničkom društvu u 2021. godini iznosi 7.225.327,00 KM. Nominalna vrijednost dionica u 2021. godini je ostala na istom nivou u odnosu na prethodnu godinu u svim dioničkim društvima.

4.2. Raspored izdavalaca prema veličini ukupnog prihoda i aktive

U skladu sa članom 32. Zakona o preduzećima, preduzeća se razvrstavaju na mala, srednja i velika prema broju zaposlenih, ostvarenom prihodu i prosječnoj aktivi iskazanoj u godišnjem obračunu za posljednju poslovnu godinu. Malo preduzeće predstavlja subjekt privređivanja, koji zadovoljava najmanje dva od sljedećih kriterija, da ima broj zaposlenih koji nije veći od 50, godišnji prihod niži od 2.800.000 KM i prosječnu vrijednost imovine na početku i na kraju poslovne godine manju od 1.400.000 KM. Srednje preduzeće treba da zadovoljava najmanje dva od sljedećih uslova, broj zaposlenih manji od 250, godišnji prihod niži od 11.000.000 KM i prosječna vrijednost imovine na početku i na kraju poslovne godine da nije veća od 5.500.000 KM. Veliko preduzeće predstavlja, preduzeće koje prevaziđa najmanje dva stava iz kriterija, koji važe za srednje preduzeće. Banka i osiguravajuće društvo u skladu sa navedenim Zakonom, po prirodi svoje djelatnosti, razvrstavaju se u velika preduzeća. Prema poslednjim raspoloživim bilansima stanja i bilansima uspjeha za 2020. godinu sačinjen je pregled dioničkih društava prema veličini na velika, srednja i mala preduzeća.

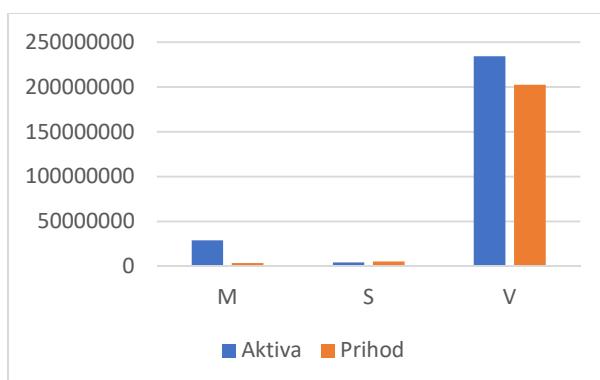
Tabela 2. Klasifikacija dioničkih društava prema ostvarenom prihodu i prosječnoj aktivi u 2020. godini

Red. broj	Dioničarsko društvo	Ukupan prihod	Poslovna aktiva	Klasifikacija M/S/V*
		2020	2020	
1.	Tehnograđa d.d.	102.203	1.401.396	M
2.	Galax-niskogradnja d.d.	5.140.754	4.128.988	S
3.	IBD d.d.	877.937	908.920	M
4.	Garant osiguranje d.d.	11.666.617	21.019.674	V
5.	MB Velma d.d.	103.877	1.092.464	M
6.	Izgradnja d.d.	99	566.487	M
7.	Brčko-gas osiguranje d.d.	17.117.095	27.938.743	V
8.	Bimal d.d.	173.715.605	185.335.166	V
9.	Žitopromet d.d.	295.048	6.255.000	M
10.	Tesla d.d.	409.356	10.118.936	M
11.	Uzor d.d.	28.191	659.234	M
12.	PSC Babić d.d.	1.600	4.942.331	M
13.	Biljana d.d.	1.640.316	4.418.100	M
14.	Grafam d.d.	-	-	-
15.	Novi Bimeks d.d.u stečaju	-	-	-
U K U P N O		211.100.718	267.384.043	-

Izvor: Registri Komisije za papire od vrijednosti

*M – mala, S – srednja, V- velika preduzeća na osnovu klasifikacije definisane Zakonom o preduzećima

Dijagram 6. Izdavaoci papira od vrijednosti prema veličini ukupnog prihoda i prosječne aktive

4.3. Dionički kapital prema formi osnivanja dominantnih dioničara

Struktura dioničkog kapitala korporativnog sektora u Brčko distriktu BiH na osnovu raspoloživih podataka o kapitalu prema državi porijekla i prema pravnom statusu dioničara prikazana je u sljedećoj tabeli:

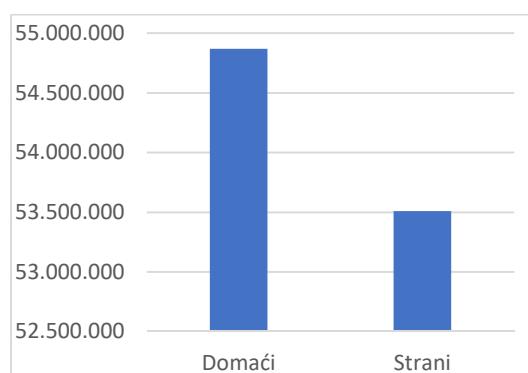
Tabela 3. Vrijednost, porijeklo kapitala i pravni status vlasnika kapitala na dan 31.12.2021. godine

Redni broj	Porijeklo kapitala	Kapital Pravna lica	%	Kapital Fizička lica	%	UKUPNO	%
1.	Domaći	31.390.293	37,74	23.479.335	93,18	54.869.628	52,86
2.	Strani	51.793.012	62,26	1.717.260	6,82	53.510.272	47,14
	UKUPNO	83.183.305	100,00	25.196.595	100,00	108.379.900	100,00

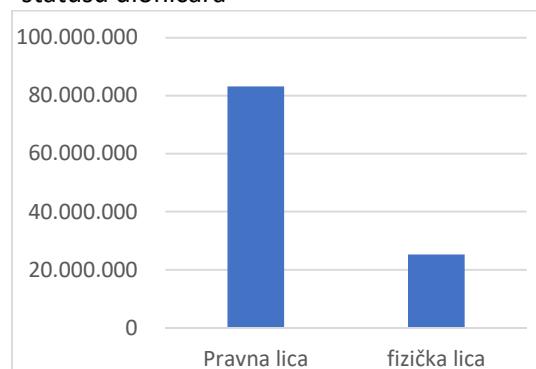
Izvor: Registar izdavalaca Komisije za papire od vrijednosti

Podaci o strukturi dioničkog kapitala društava pokazuju da učešće domaćeg kapitala pravnih i fizičkih lica na dan 31.12.2021. godine iznosi 54.869.628 KM ili 52,86 %, a udio stranog kapitala je u vrijednosti od 53.510.272 KM ili 47,14%. U ukupnoj vrijednosti kapitala pravnih lica od 83.183.305 KM, pravna lica s područja BiH učestvuju sa 37,74%, dok je učešće pravnih lica iz drugih država 62,26%. Kapital u vlasništvu fizičkih lica u iznosu od 25.196.595 KM, sastoji se od 93,18% kapitala domaćeg porijekla i 6,82% stranog porijekla.

Dijagram 7. Domicilnost dioničkog kapitala

Dijagram 8. Dionički kapital prema pravnom statusu dioničara

4.4. Dionički kapital prema državi porijekla dominantnih dioničara

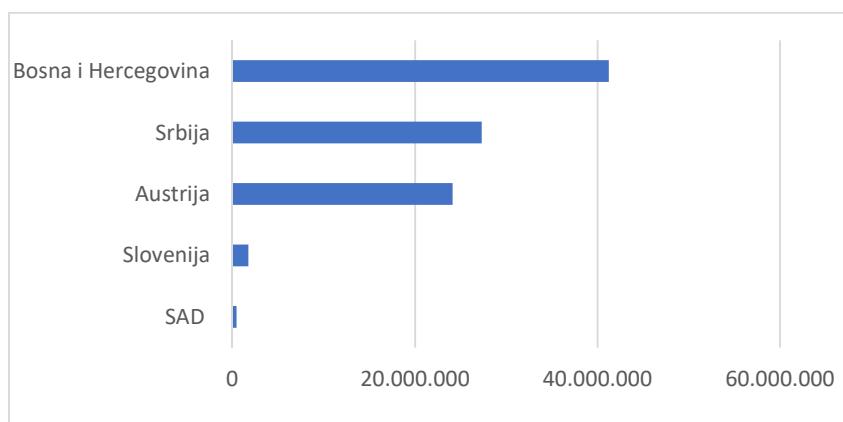
Struktura dioničkog kapitala ilustrovana u tabeli 4 pokazuje zastupljenost kapitala prema zemlji porijekla strateškog investitora. Na dan 31.12.2021. godine, najveću zastupljenost u ukupnom dioničkom kapitalu imaju domaći većinski dioničari iz Bosne i Hercegovine sa 43,47%, zatim iz Republike Srbije 28,79%, Republike Austrije 25,43%, Republike Slovenije 1,85% i SAD 0,49%.

Tabela 4. Dionički kapital prema zemlji porijekla strateškog investitora u KM

R. broj	Zemlja porijekla strateškog investitora	Vrijednost kapitala	%
1.	Bosna i Hercegovina	41.236.530	43,47
2.	Srbija	27.305.430	28,79
3.	Austrija	24.125.180	25,43
4.	Slovenija	1.748.000	1,85
5.	SAD	457.830	0,49
	UKUPNO	94.872.970	100,00

Izvor: Registar papira od vrijednosti

Dijagram 9. Dionički kapital prema zemlji porijekla strateškog investitora

4.5. Dionički kapital prema sektorima privređivanja

Podaci u narednoj tabeli ilustruju zastupljenost dioničkog kapitala po vrstama djelatnosti dioničarskih društava. Na dan 31.12.2021. godine, najveću zastupljenost u ukupnom kapitalu imaju društva iz prehrambene djelatnosti 56,52%, sektor osiguranja je zastupljen sa 12,91%, potom građevinarstvo sa 9,99%, trgovina sa 1,73%, dok je zastupljenost ostalih proizvodnih i uslužnih djelatnosti 18,85%.

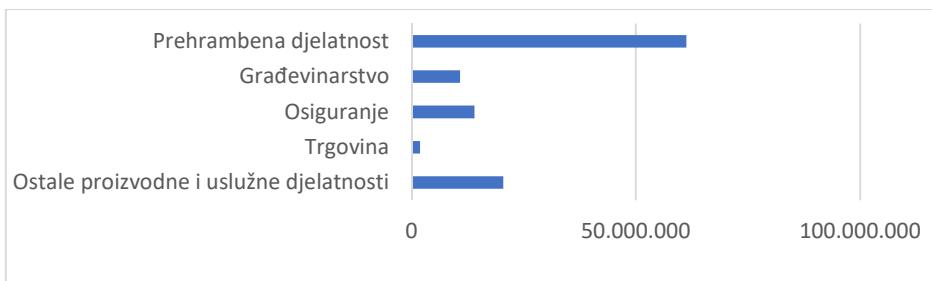
Tabela 5. Pregled dioničkog kapitala po sektorima privređivanja dioničkih društava na dan 31.12.2021. godine u KM

R. broj	Sektor privređivanja	Vrijednost kapitala	%
1.	Prehrambeni sektor	61.260.680	56,52
2.	Građevinarstvo	10.818.920	9,99
3.	Osiguranje	14.000.000	12,91
4.	Trgovina	1.867.810	1,73
5.	Ostale proizvodne i uslužne djelatnosti	20.432.490	18,85
	UKUPNO	108.379.900	100

Izvor: Registar izdavalaca papira od vrijednosti

Dionički kapital privrednih društava je raspoređen u skladu s registrovanom djelatnošću na pet sektora privređivanja, prehrambeni, građevinarstvo, osiguranje, trgovina i ostale djelatnosti. Najveći broj dioničkih društava, po četiri ima registrovanu građevinsku i prehrambenu djelatnost, djelatnost osiguranja dva društva, trgovinu tri i ostale proizvodne i uslužne djelatnosti dva društva. Prehrambeni sektor obuhvata dionički kapital privrednih društava Bimal d.d., Žitopromet d.d., Novi Bimex d.d. u stečaju i Biljana d.d. Sektor građevinarstva objedinjuje dionički kapital društava Galax-Niskogradnja d.d., Izgradnja d.d., IBD d.d. i Tehnograđa d.d. Dionički kapital sektora osiguranja uključuje dionički kapital osiguravajućih društava Brčko-Gas Osiguranje d.d. i Osiguranje-Garant d.d. Sektor trgovine sadrži dionički kapital društava PSC-Babić d.d., Uzor d.d. i MB Velma d.d. Ostale proizvodne i uslužne djelatnosti obuhvataju dionički kapital dva privredna društva Grafam d.d. i Tesla d.d.

Dijagram 10. Raspored dioničkog kapitala prema sektorima privređivanja

4.6. Agregatni indikatori izdavanja papira od vrijednosti

Prema prikazanim podacima u tabeli 6 na dan 31.12.2021. godine, ukupan broj odobrenih izdavanja papira od vrijednosti po svim vrstama, osnivačka izdavanja, izdavanja po osnovu investiranja i izdavanje po osnovu smanjenja kapitala je 47.

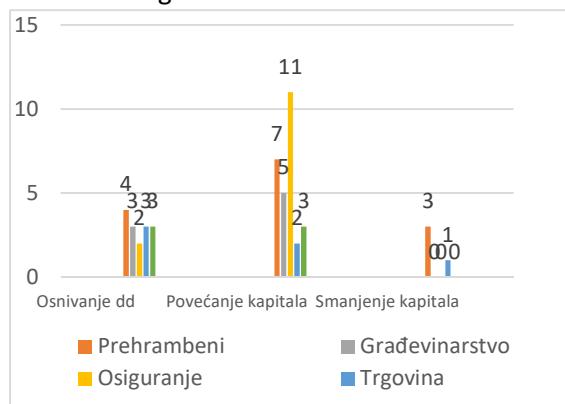
Tabela 6. Vrste izdavanja papira od vrijednosti

u milionima KM

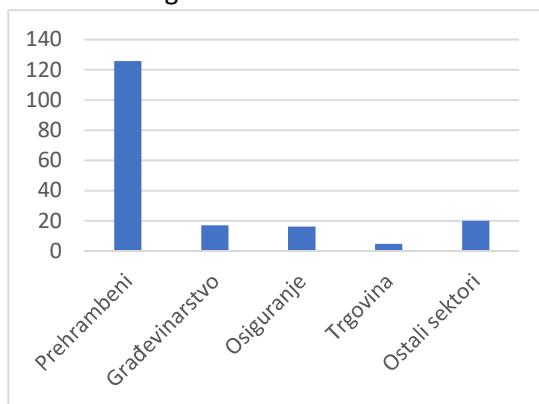
R. br.	Sektor privređivanja	Vrsta izdavanja papira od vrijednosti									Ukupno		
		Osnivanje d.d.			Povećanje kapitala- investiranje u poslovanje			Smanjenje kapitala- pokriće gubitaka			Br. izd.	Vrijed.	%
		Br. izd.	Vrijed.	%	Br. izd.	Vrijed.	%	Br. izd.	Vrijed.	%			
1.	Prehrambeni	4	54,60	73	7	34,40	48	3	36,80	98	14	125,80	68
2.	Građevinarstvo	3	2,40	3	5	14,50	20	-	-	-	8	16,90	9
3.	Osiguranje	2	4,50	6	11	11,50	16	-	-	-	13	16,10	9
4.	Trgovina	3	2,80	4	2	1,10	2	1	0,80	2	6	4,60	3
5.	Ostali sektori	3	10,30	14	3	9,60	14	-	-	-	6	19,90	11
	UKUPNO	15	74,60	100	28	71,10	100	4	37,60	100	47	183,30	100

Izvor podataka: Registar izdavalaca papira od vrijednosti

Dijagram 11. Izdavanje papira od vrijednosti po vrstama i sektorima privređivanja na dan 31.12.2021. godine

Dijagram 12. Struktura ukupnih izdavanja po sektorima privređivanja na dan 31.12.2021 godine

Ukupna vrijednost 47 izdavanja papira od vrijednosti u svim sektorima privređivanja iznosi 183,3 miliona KM. Najveći dio 14 izdavanja se odnosi na prehrambeni sektor u vrijednosti od 125,8 miliona KM ili 68%. Učešće sektora građevinarstva i osiguranja u strukturi izdavanja papira od vrijednosti iznosi 33 miliona KM ili 18%, sektora trgovine 4,6 miliona KM ili 3% i ostalih sektora privređivanja 19,9 miliona KM ili 11%.

U strukturi izdavanja papira od vrijednosti prema vrstama izdavanja, najveći obim izdavanja je ostvaren po osnovu osnivačkih izdavanja u iznosu od 74,6 miliona KM. Najveći dio ovih izdavanja je ostvaren u prehrambenom sektoru u iznosu od 54,6 miliona KM ili 73,00%, u sektoru građevinarstva u iznosu od 2,4 miliona KM ili 3%, sektoru osiguranja 4,5 miliona KM ili 6%, trgovini 2,8 miliona ili 4% i u ostalim sektorima privređivanja 10,3 milion KM ili 14%.

Struktura 28 izdavanja papira od vrijednosti po osnovu povećanja kapitala, odnosno investiranja u poslovanje dioničkih društava u obimu od 71,1 milion KM pokazuje da je najveći obim izdavanja ostvaren u prehrambenom sektoru 34,4 miliona KM ili 48%, zatim sektoru građevinarstva 14,5 miliona KM ili 20%, sektoru osiguranja 11,5 miliona KM ili 16%, trgovini 1,1 milion KM ili 2% i ostalim sektorima 9,6 miliona KM ili 14%.

Izdavanja po osnovu smanjenja kapitala, odnosno pokrića ostvarenih gubitaka u poslovanju u iznosu od 37,6 miliona KM pokazuju da su najveća izdavanja papira od vrijednosti po ovom osnovu ostvarena u prehrambenom sektoru u iznosu od 36,8 miliona KM ili 98%, a u sektoru trgovine 0,8 milion KM ili 2%.

5. Korporativno upravljanje i korporativna struktura

5.1. Forma korporativnog upravljanja u dioničkim društvima

Upravljanje dioničkim društvima i donošenje ključnih odluka u poslovanju, zasnovano je na visini učešća u strukturi vlasništva, koje je određeno članom 249 i članom 287 Zakona o preduzećima, kroz institut potrebne dvotrećinske većine zastupljenih dionica s pravom glasa i članom 8 Zakona o privatizaciji preduzeća u Brčko distriktu BiH, kroz institut prodaje 67% kapitala preduzeća, čime je obezbijeđena dominantna pozicija u vlasničkoj strukturi i upravljanju. Navedenim pravnim normama je uspostavljena visoka početna koncentracija vlasništva nad kapitalom, čime je definisana pozicija nosilaca odlučivanja i upravljanja, zasnovana na rasporedu kapitala na većinski kontrolni paket od 67% dionica i manjinski paket od 33% dionica.

Početni stepen koncentracije dioničkog kapitala od 67% imao je tendenciju daljnog povećanja kroz, zatvoreno izdavanje papira od vrijednosti po osnovu investiranja, kupoprodaje papira od vrijednosti na sekundarnom trgovcu, preuzimanja dioničkih društava i poslovnih kombinacija spajanja i pripajanja, što je rezultiralo povećanjem stepena koncentracije kapitala u dioničkim društvima na 87,50%. Dionička društva iz sektora osiguranja imaju potpunu koncentraciju kapitala uspostavljenu samim osnivanjem tih dioničkih društava. Dostignuti stepen koncentracije vlasništva nad dioničkim kapitalom je obezbijedio potrebne uslove efikasnijeg korporativnog upravljanja i postizanje većeg kvaliteta ekonomije poslovanja.

Dinamika koncentracije vlasništva nad kapitalom u periodu od 2017. do 2021. godine je prikazana u narednoj tabeli i dijagramu:

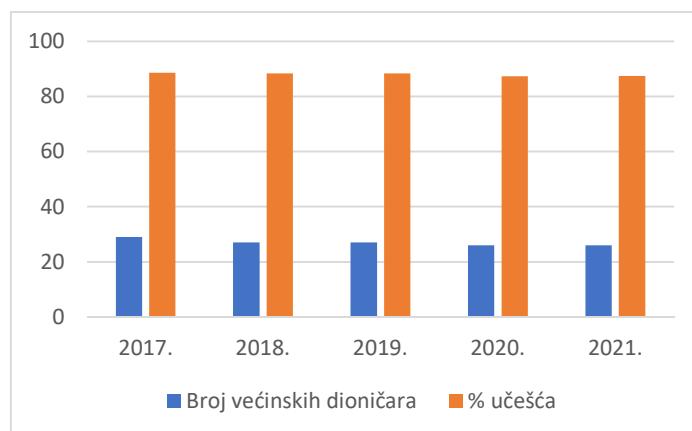
Tabela 7. Koncentracija dioničkog kapitala u periodu 2017.-2021. godine

R. broj	Godina	Broj većinskih dioničara	Vrijednost kapitala	% učešća u ukupnom dioničkom kapitalu
1.	2017.	29	100.735.577,00	88,60
2.	2018.	27	95.711.788,00	88,40
3.	2019.	27	95.711.788,00	88,40
4.	2020.	26	93.072.970,00	87,30
5.	2021.	26	94.872.970,00	87,50

Izvor: Registar papira od vrijednosti

Podaci u tabeli 7 pokazuju trend smanjenja vrijednosti dioničkog kapitala u vlasništvu većinskih dioničara, broja većinskih dioničara i stope vlasničkog učešća većinskih dioničara u dioničkom kapitalu u periodu 2017.-2020. godine, dok se u 2021. godini kapital povećao za 2% u odnosu na prethodnu. Kretanje navedenih pokazatelji karakteriše različit intenzitet smanjenja. Dionički kapital većinskog paketa dionica u posmatranom periodu bilježi pad od 5,90%. Broj vlasnika većinskog paketa dionica se smanjio za 10,30%, a procent učešća većinskog paketa dionica se također smanjio za 1,10%. Stepen koncentracije pokazuje da u 2021. godini 26 većinskih dioničara raspolaže sa 94.872.970,00 KM ukupnog dioničkog kapitala ili 87,50%, što prosječno po dioničaru iznosi 3.648.960,00 KM, a u 2017. godini 29 većinskih dioničara je raspolažalo sa 100.735.577,00 KM ukupnog dioničkog kapitala ili 88,60%, što prosječno po dioničaru iznosi 3.473.640,00 KM. Prosječna vrijednost kapitala kojom raspolaže većinski dioničar se povećala za 175.320,00,00 KM ili za 4,80%.

Dijagram 13. Koncentracija dioničkog kapitala u periodu 2017.-2021. godine

Stvoreni uslovi za razvoj efikasnijeg korporativnog upravljanja nisu iskorišteni od strane upravljačkih struktura, jer se nije razvila potrebna svijest o značaju i mogućnostima finansiranja poslovanja i razvoja putem tržišta kapitala. Usporen proces promjene strukture izvora finansiranja, na štetu formiranja dodatnog dioničkog kapitala, najvećim dijelom je postao ograničenje uspješnog poslovanja i razvoja. Finansiranje poslovanja pozajmljenim izvorima slabi poziciju svih dioničara, a naročito poziciju manjinskih, jer smanjuje interes potencijalnih kupaca za dionice manjinskog paketa, koje ne daju mogućnost značajnijeg učešća u odlučivanju i upravljanju dioničkim društвom.

Uslovi portfolio investiranja kao rezultat modela vlasničke transformacije i kvaliteta instrumenata tržišta kapitala kreiranih u tom procesu, odredili su u osnovi zatvoreni koncept korporativnog upravljanja s visokim stepenom koncentracije vlasništva, dominantnom pozicijom malog broja većinskih dioničara u strukturi kapitala na jednoj strani i minornom pozicijom velikog broja manjinskih dioničara na drugoj strani, kao i finansiranje ionako smanjenog obima poslovanja putem pozajmljenih izvora, a ne putem vlastitih, izdavanjem papira od vrijednosti.

Navedena obilježja korporativnog upravljanja i dužnička struktura izvora finansiranja, zasnovana na pozajmljenim sredstvima od depozitnih finansijskih institucija i postojećim cijenama korištenja pozajmljenog kapitala, proizvodi veće troškove finansiranja poslovanja i vrši snažan pritisak na prihode i rezultate poslovanja dioničkih društava, što nije obilježje finansiranja putem instrumenata tržišta kapitala. Navedeni način finansiranja poslovanja i razvoja uz relativno visok nivo cijena korištenja pozajmljenih sredstava umanjuje ukupne rezultate poslovanja dioničkih društava i mogućnosti ostvarenja prava i interesa dioničara, kroz očekivane prinose po osnovu vlasništva na dioničkom kapitalu.

5.2. Obilježja uprave u dioničkim društвima

Komisija za papire od vrijednosti vodi evidenciju lica ovlaštenih za zastupanje i članova nadzornih odbora u dioničkim društвima. Odredbama Zakona o preduzećima uređeno je imenovanje uprave i članova nadzornog odbora dioničkog društva. Članom 223 određeno je da Skupština odlučuje o imenovanju i smjeni članova nadzornog odbora, a članom 191 stavom 1 navedenog zakona definisano je da nadzorni odbor imenuje članove i predsjednika uprave na period od najviše pet (5) godina, uz neograničenu mogućnost ponovnog imenovanja. Također, članom 187 stavom 4 Zakona propisan je ograničavajući uslov za imenovanje člana uprave, a članom 204 navedenog zakona također su propisani ograničavajući uslovi za članstvo u nadzornom odboru.

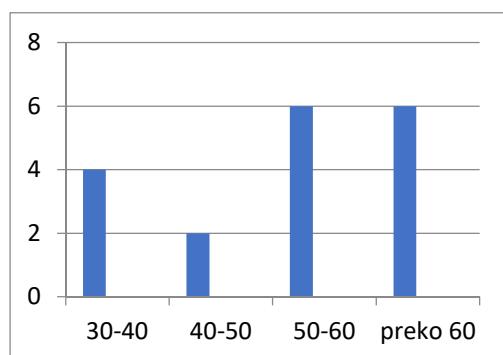
Članom 4 tačkom 5 Pravilnika o načinu upisa i vođenju registra izdavalaca papira od vrijednosti kod Komisije za papire od vrijednosti određeno je da prijavu za upis podataka o članovima uprave i nadzornog odbora podnosi izdavalac.

Tabela 8. Starosna dob i period obavljanja funkcije članova uprave na dan 31.12.2021. godine

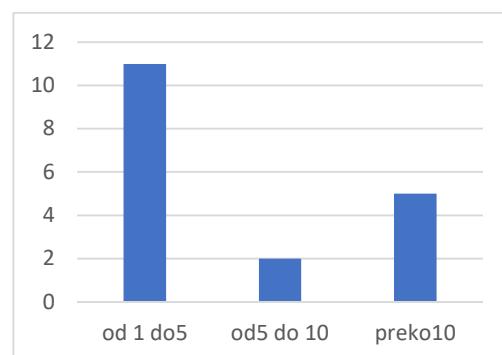
R.br.	Funkcija	Broj izvršilaca	Starosna dob				Period obavljanja funkcije		
			30-40	40-50	50-60	Preko 60	1-5	5-10	Preko 10
1.	Predsjednik (direktor) ili član uprave	18	4	2	6	6	11	2	5

Izvor: Registar izdavalaca papira od vrijednosti

Dijagram 14. Raspored članova uprave prema starosnoj dobi

Dijagram 15. Raspored članova uprave prema periodu obavljanja funkcije

Na dan 31.12.2021. godine prema podacima u evidenciji lica ovlaštenih za zastupanje i članova nadzornih odbora u dioničkim društvima, struktura lica ovlaštenih za zastupanje, odnosno direktora u 15 dioničkih društava, pomjerena je prema starosnoj dobi preko 50 godina. Od 18 direktora ili predsjednika uprave, 4 osobe ili 22,20% na ovim upravljačkim funkcijama je u starosnoj dobi 30-40 godina, 2 osobe ili 11,10% potпадa pod kategoriju između 40 i 50 godina, 6 osoba je u životnoj dobi između 50 i 60 godina, a isto tako preko 60 godina starosti na funkciji direktora je 6 osoba ili 33,33%. Funkciju direktora od jedne do pet godina obavlja 11 osoba, 5-10 godina 2 osobe, a preko 10 godina 5 osoba. Prikazani podaci starosne dobi ukazuju na činjenicu da preko 67% inokosnih organa upravljanja u dioničkim društвima spada u starosnu dob preko 50 godina, od čega preko 27% obavlja funkciju preko 10 godina. Stanje korporativne strukture i rezultati upravljanja dioničkim društвima ukazuju na potrebu afirmacije ključnih profesionalnih kompetencija i sposobnosti oblikovanja vizije korporativnog razvoja, kod nosilaca funkcije poslovnog upravljanja, kao i sposobnosti sagledavanja postojećih regionalnih i globalnih ekonomskih kretanja, spremnost za uvođenje promjena u poslovanju koje nameću promjene u bližem i širem ekonomskom okruženju, sposobnost koncipiranja adekvatne poslovne politike u traženju kvalitetnijih rješenja u poslovanju i sposobnost razumijevanja ekonomskih instrumenata i njihove upotrebe u cilju poboljšanja funkcionisanja dioničkih društava.

5.3. Obilježja nadzornog odbora u dioničkim društвima

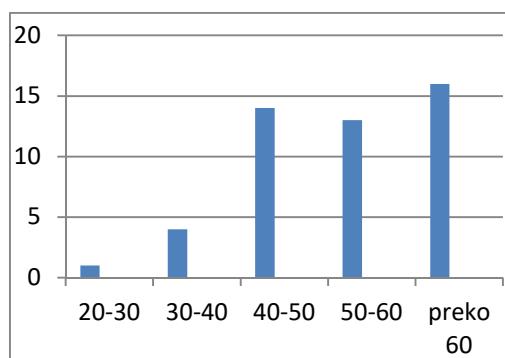
Na dan 31.12.2021. godine, prema pokazateljima iz tabele 10 proizilazi da je od 48 osoba izabranih na poziciju predsjednika ili člana nadzornog odbora u dioničkim društвima 29 osoba ili preko 60% u starosnoj dobi preko 50 godina, 14 osoba je starosne dobi 40-50 godina ili 29,20%, četiri osobe ili 8,30% su starosne dobi 30-40 godina, a jedna osoba ili 5% je starosne dobi između 20-30 godina. Funkciju predsjednika ili člana nadzornog odbora u periodu od jedne do pet godine obavlja 18 osoba ili 37,50%, 5-10 godina 16 osoba ili 33,3% i preko 10 godina 14 osoba ili 29,20%.

Tabela 9. Starosna dob i period obavljanja funkcije članova nadzornog odbora na dan
31.12.2021.godine

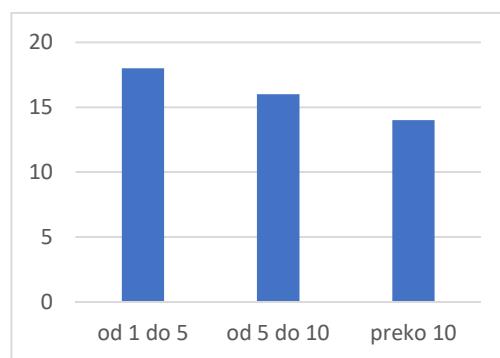
R. br.	Funkcija	Br. izrš.	Starosna dob					Period obavljanja funkcije		
			20-30	30-40	40-50	50-60	Preko 60	1-5	5-10	Preko 10
1.	Predsjednik nadzornog odbora ili član nadzornog odbora	48	1	4	14	13	16	18	16	14

Izvor: Registrar izdavalaca papira od vrijednosti

Dijagram 16. Raspored članova nadzornih
odbora prema starosnoj dobi

Dijagram 17. Raspored članova nadzornih
odbora prema periodu obavljanja funkcije

S obzirom na ključnu ulogu nadzornog odbora u upravljanju dioničkim društvima, dosadašnji rezultati upravljanja i poslovanja pokazuju da načinu odabira i kompetencijama članova ovog organa upravljačke strukture nije posvećivana potrebna pažnja. U većini slučajeva evidentno je odsustvo potrebne stručnosti, sposobnosti razumijevanja rezultata poslovanja, pokazatelja sadržanih u planovima, izvještajima, analizama, elaboratima, studijama, strategijama i drugoj izvještajnoj i plansko-analitičkoj dokumentaciji. Pored toga prisutno je i slabo poznavanje prirode djelatnosti i poslovnih procesa koji se odvijaju u dioničkom društvu, kao posljedica neposjedovanja potrebne poslovne prakse kod članova nadzornog odbora, što neposredno utiče na sposobnost sagledavanja poslovnih problema i nuđenje adekvatnih rješenja, kao i razvoj društveno odgovornog poslovanja i dr.

5.4. Operacionalizacija standarda korporativnog upravljanja

Principi korporativnog upravljanja, kao skup standarda i smjernica u upravljanju dioničkim društvima, predstavljaju osnovu za unapređenje pravnog, institucionalnog i regulatornog okvira, koji treba da omogući svim zainteresovanim grupama za poslovanje dioničkih društava odgovarajuće učešće u planiranju, odlučivanju i upravljanju poslovnim procesima radi ostvarenja postavljenih ekonomskih i društvenih ciljeva. Veći obim i stepen primjene OECD principa u poslovanju stvara uslove za kvalitetnije tržišno pozicioniranje dioničkih društava, brži i jednostavniji pristup izvorima finansiranja na finansijskim tržištima, veći stepen uspješnosti poslovanja, brži razvoj i jačanje reputacije u poslovnom okruženju. Razvijena praksa korporativnog upravljanja u krajnjem povećava povjerenje među učesnicima, atraktivnost za investiranje i zapošljavanje, uz sinergetski uticaj na povećanje društvene odgovornosti.

U cilju podizanja stepena povjerenja između društava i svih nosilaca interesa, postizanje maksimalne odgovornosti, otvorenosti i transparentnosti dioničkih društava, Komisija je, kao i prethodne godine, i u 2021. godini provela anketu o primjeni principa i standarda korporativnog upravljanja dioničkih društava na području Brčko distrikta BiH.

Tabela 10. Primjena standarda korporativnog upravljanja

R. broj	Elementi korporativnog upravljanja	Procent primjene
1.	Primjena OECD ili vlastitih standarda	67,00
2.	Finansijsko izvještavanje	100
3.	Internet stranica	45,50
4.	Objavljivanje podataka o dionicama u vlasništvu članova uprave	0
5.	VSS za člana Uprave	53,00
6.	VSS za člana Nadzornog odbora	63,60
7.	Žene u Nadzornom odboru	55,50
8.	Interni propis o radu Uprave	45,00
9.	Informisanje o članovima Nadzornih odbora i s njima povezanih osoba	55,50
10.	Izvještavanje o realizaciji planiranih aktivnosti Nadzornog odbora	55,50
11.	Podaci o uspješnosti poslovanja se uključuju u Izvještaj Nadzornog odbora	78,00
12.	Nagrađivanje članova Nadzornog odbora prema Statutu ili Odluci	22,20
13.	Isplata naknada članovima Nadzornog odbora	11,10
14.	Isplata dividende	22,20
15.	Interna revizija	33,00
16.	Eksterna revizija	100
17.	Odbor za reviziju	33,00
18.	Uključivanje interesa stakeholdera u odlučivanju	67,00
19.	Specifična pravila za stakeholdere	33,30
20.	Manjinski dioničari u Nadzornom odboru	78,00

Izvor: Anketa korporativnog upravljanja za 2021. godinu

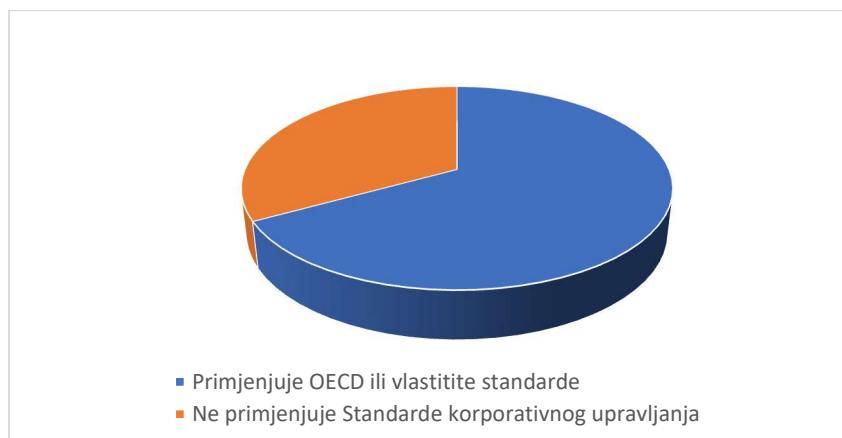
Period analize je 01.01. - 31.12.2021. godine. Analiza se odvijala kroz nekoliko faza: definisanje istraživanja, priprema anketnog upitnika, slanje ankete ciljnoj skupini, prikupljanje podataka, obrada i analiza podataka i pisanje izvještaja istraživanja. Anketa je koncipirana najvećim brojem zatvorenih pitanja, s ponuđenim odgovorima s potvrđnim ili odričnim izjašnjavanjem u sedam međusobno povezanih grupa pitanja. Grupe se odnose na transparentnost poslovanja, skupštinu društva, nadzorni odbor, upravu, reviziju i mehanizme interne kontrole, društvenu odgovornost i posvećenost standardima korporativnog upravljanja. Istraživanjem je obuhvaćeno 13 pravnih osoba koje su registrovane kao dionička društva na području Brčko distrikta BiH i u nadležnosti su Komisije za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH. Izostavljena su neaktivna i preduzeća u stečaju.

Jedan od glavnih ciljeva korporativnog upravljanja je osigurati ravnopravnu zastupljenost svih stakeholdera a da se pritom onemogući sukob interesa. Stakeholderi su sva zainteresovana lica: dioničari, menadžment, uprava i nadzorni odbor, zaposlenici, dobavljači, kupci, poslovni partneri, javnost, država, razni sindikati, lokalna zajednica.

Društvo ima slobodu da odobri vlastite pisane standarde (kodeks) ili da usvoji neke druge standarde korporativnog upravljanja. Prema Standardima korporativnog upravljanja rad uprave treba da sadrži pravila postupanja, pravila za rješavanje sukoba interesa, pravila djelovanja i ciljeve, podatke o članovima uprave, način sazivanja i vođenja sjednica, donošenje odluka te saradnju s nadzornim odborom. Uprava može donijeti poslovnik o radu ako ta pitanja nisu uređena statutom. Društva koja se ne pridržavaju standarda korporativnog upravljanja, imaju obavezu da objasne zašto se ne pridržavaju. Vlastiti standardi korporativnog upravljanja su uspostavljeni u 67% anketiranih društava,

jedno društvo se izjasnilo da nema uspostavljene vlastite standarde dok dva društva nisu odgovorila na ovo pitanje.

Dijagram 18. Primjena standarda korporativnog upravljanja

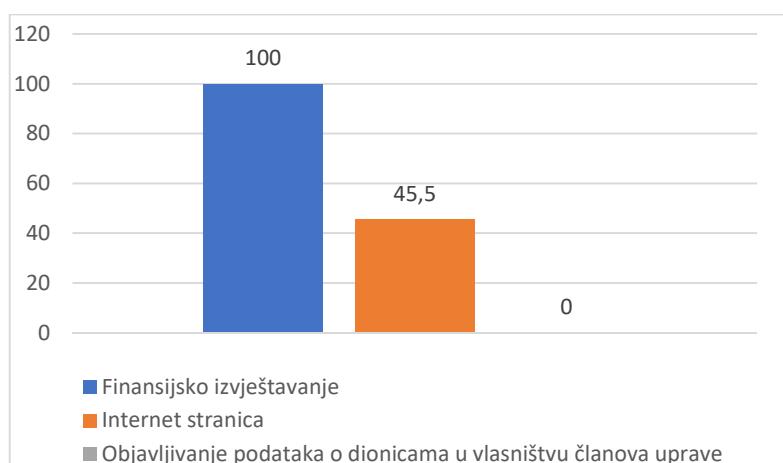

Primjene objavljivanja informacija i izvještaja koji su zakonom obavezni pridržavaju se sva dionička društva. Društva su se uglavnom izjasnila da su polugodišnji i godišnji finansijski izvještaji dostupni dioničarima na stranicama berze ili u prostorijama društva. Nasuprot tome, nivo transparentnosti u kontekstu korporativnog upravljanja je veoma nizak i iznosi nešto više od 30%.

Internet je uveliko prihvaćen kao zvanični kanal komunikacije za objavljivanje informacija a posebnu ulogu ima za društva koja posluju na tržištima u razvoju. Pored formalnih zakonskih obaveza, praksa dobrovoljnog objavljivanja informacija na internet stranici društva je dobra praksa. Internet stranice društva nisu skupe i lako su dostupne javnosti. Na području Brčko distrikta ukupno 45,50% anketiranih dioničkih društava ima internetske stranice. Nažalost, većina od ovih društava koje imaju internet stranicu, ne koriste je u svrhu transparentnosti i komunikacije s javnosti. Na njihovim internet stranicama, što dobra praksa zahtjeva, nisu objavljene značajne informacije i dokumenti kao što su osnivački akt društva sa svim izmjenama i dopunama, informacije o strategiji razvoja društva, finansijski izvještaji, prospekti, izvještaji eksternog revizora, informacije o bitnim događajima, važne odluke nadzornog i upravnog odbora i druge bitne informacije. Navedeno pokazuje veoma lošu praksu u komunikaciji s ciljnim skupinama društva i transparentnosti prema svim zainteresovanim stranama.

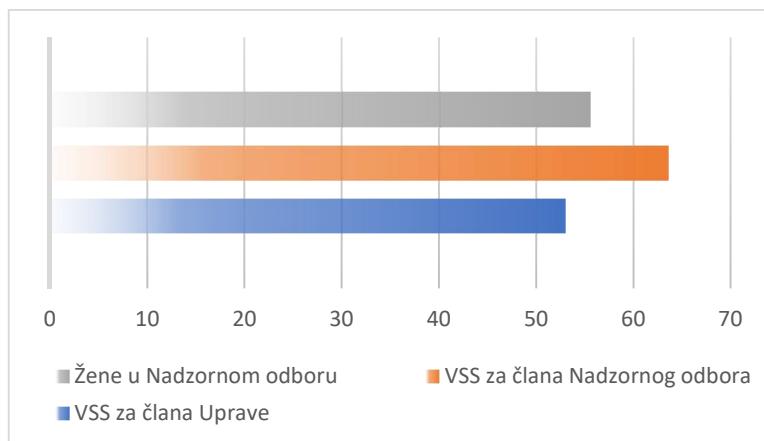
Niti jedno anketirano dioničko društvo ne objavljuje podatke o dionicama koje se nalaze u vlasništvu članova uprave. Dvadeset dva postotka anketiranih društava se izjasnilo da se traženi podaci nalaze na stranicama berze na listi dioničara. Jedno dioničko društvo se izjasnio da članovi uprave ne posjeduju dionice.

Dijagram 19. Objavljivanje informacija

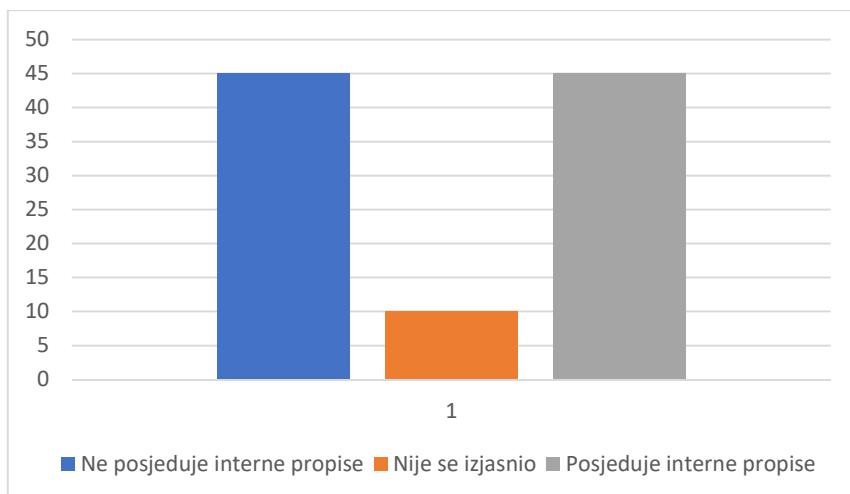
Glavno tijelo nadzora kod dioničkih društava je nadzorni odbor koji kontroliše, prati, nadgleda poslovanje društva i obavlja niz drugih aktivnosti vezanih za korporativno upravljanje i izvještavanje. Zakonom je određeno da se nadzorni odbor sastoji od najmanje tri člana i da broj članova uvijek mora biti neparan. Zakonom je propisano, između ostalog, da član nadzornog odbora ne može biti istovremeno i član uprave, prokurista niti punomoćnik društva kao ni osoba koja na bilo koji način zastupa društvo prema trećim licima. Dionička društva poštuju zakonski minimum u pogledu broja članova nadzornog odbora, od čega visoku stručnu spremu posjeduje nešto više od 50 procenata članove uprave, dok u nadzornim odborima oko 64% članova posjeduje visoku stručnu spremu. Zastupljenost žena u upravi i nadzornim odborima je u 55,50% društava.

Dijagram 20. Zaposlenost u upravljačkim strukturama

Također, statutom može biti regulisano da poslovnik o radu donosi nadzorni odbor. Analiza ankete je pokazala da 45,00% anketiranih društava ima interni propis rada uprave (poslovnik o radu uprave ili statutom regulisan rad uprave), 45,00% društava nema određena pravila za rad uprave, dok se jedno društvo nije izjasnilo po ovom pitanju (10%).

Dijagram 21. Normativno uređen rad upravljačkih struktura

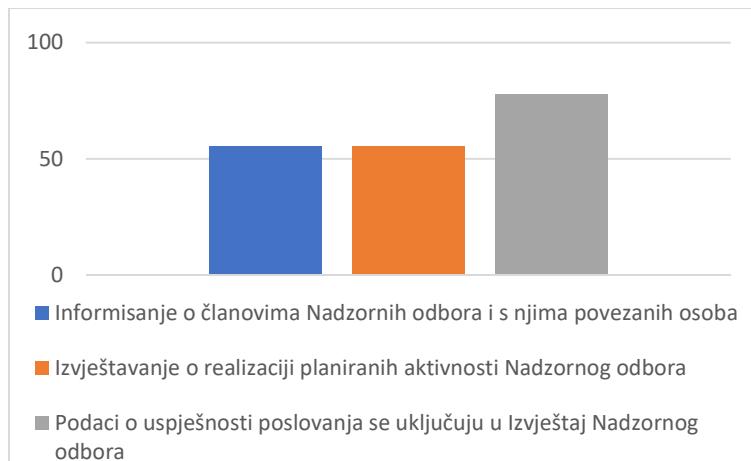

Anketa je pokazala da informacije o poslovima u kojima su učestvovali članovi nadzornog odbora ili s njima povezana lica objavljuje 55,50% društava što predstavlja veoma nizak nivo transparentnosti s obzirom da je potpuna i pravovremena informisanost dioničara i svih zainteresovanih strana važan segment korporativnog upravljanja.

U nešto više od 50% anketiranih društava, nadzorni odbor izrađuje izvještaje o planiranim aktivnostima u sklopu plana poslovanja društva.

Nešto bolja slika (oko 78%), je kad je u pitanju izvještavanje o ocjeni ukupne uspješnosti poslovanja društva i rada uprave što je sadržano u izvještajima nadzornog odbora koji su obavezni podnijeti skupštini.

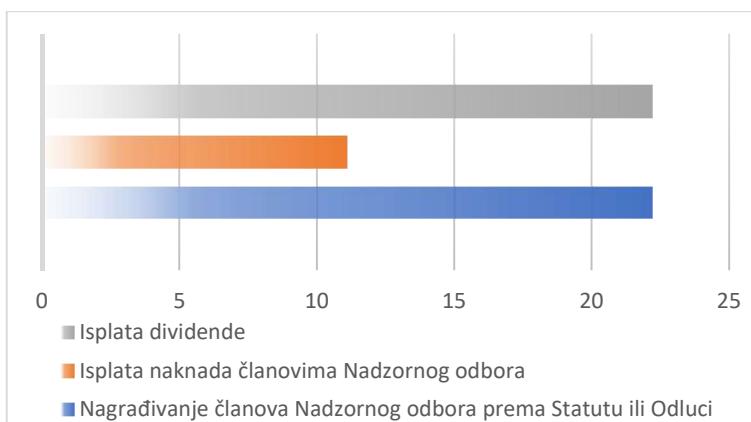
Dijagram 22. Transparentnost

Kriteriji za nagrađivanje članova uprave nisu određeni niti statutom ni odlukom skupštine niti na neki drugi način u 78% društava. Od ukupno devet anketiranih dioničkih društava, jedno društvo isplaćuje naknadu članovima NO i isto je regulisano odlukom, dok ostala društva ne isplaćuju naknadu članovima nadzornog odbora.

U 22,20% anketiranih dioničkih društava je vršena raspodjela dividendi, odnosno u dva društva, jedno iz sektora osiguranja a drugo iz prehrambene industrije.

Dijagram 23. Normativno uređenje naknada članovima nadzornog odbora

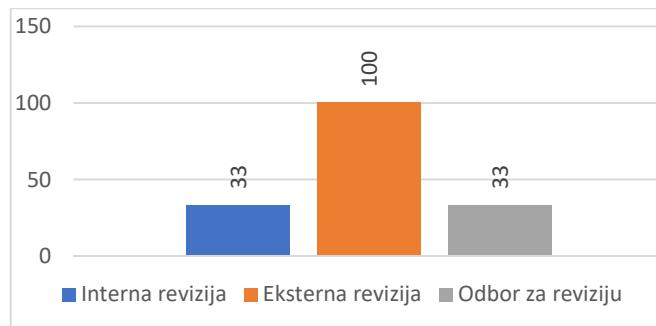

Interna revizija je sastavni dio interne kontrole i treba da bude nezavisna i objektivna. Zadatak interne revizije je da osigurava i prati pouzdanost i integritet informacija, usklađenost s politikama i propisima, ekonomično poslovanje i ostvarivanje postavljenih ciljeva. Jedna trećina anketiranih društava ima uspostavljen sistem interne revizije u društvu. Isti je slučaj i kad je u pitanju odbor za reviziju, od ukupno devet anketiranih društava, tri društva su se izjasnila da imaju uspostavljen odbor za reviziju.

Zakonska obaveza dioničkih društava je, između ostalog, i izrada revidiranih finansijskih izvještaja. Eksterni revizor, također treba da bude nezavisno i ima važnu ulogu u kontroli rada društva. Revizor daje nezavisno mišljenje o finansijskom stanju društva i utvrđuje tačnost izvještaja. Nezavisno mišljenje javno priznatog revizorskog društva često povećava dobru reputaciju društva što pozitivno utiče na privlačenje investicija. Anketa je pokazala da sva društva imaju angažiranog eksternog

revizora dok se jedno društvo izjasnilo da postoji interesna povezanost eksternog revizora kroz pružanje drugih usluga društvu.

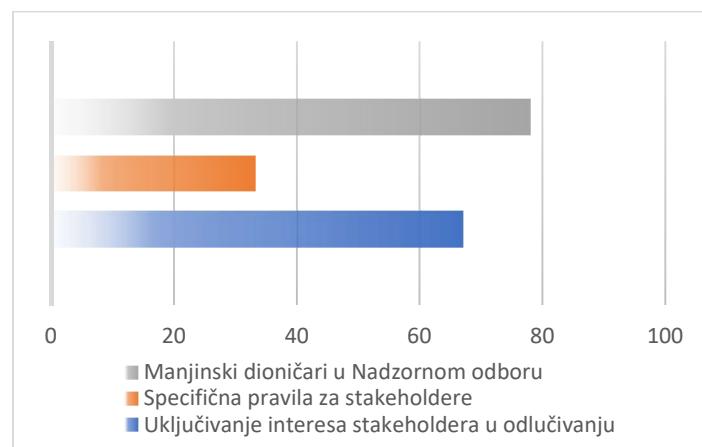
Dijagram 24. Revizija poslovanja

Na pitanje da li se prilikom donošenja odluka uzimaju u obzir interesi svih zainteresiranih strana, 67% učesnika ankete je odgovorilo potvrđno. Međutim, samo 1/3 ima utvrđena specifična pravila vezana za interes svih stakeholder-a.

Bitan mehanizam korporativnog upravljanja je zaštita manjinskih dioničara kako bi se spriječile mogućnosti iskorištavanja superiornog položaja većinskih dioničara na štetu manjinskih dioničara. OECD-ova Načela korporativnog upravljanja naglašavaju da dioničari trebaju ostvariti pravo na sigurnu registraciju vlasništva, ustupanje i prenos dionica, na blagovremeni pristup bitnim informacijama o korupciji, pravo glasanja na glavnoj skupštini, sudjelovati u svim važnim korporativnim promjenama kao što je promjena statuta, promjene po dioničkom kapitalu i drugim pitanjima. Anketa je pokazala da manjinski dioničari u 78% društava imaju svog predstavnika u nadzornom odboru.

Dijagram 25. Društvena odgovornost i posvećenost principima korporativnog upravljanja

6. Registr, depo i prenos papira od vrijednosti

6.1. Zadaci i usluge

Registrar papira od vrijednosti u okviru Komisije za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH, u skladu sa Zakonom i propisima Komisije za papire od vrijednosti obavlja poslove registracije, čuvanja i održavanja podataka o papirima od vrijednosti i poslove prijenosa, u skladu sa Zakonom kojim se uređuje izdavanje i promet papira od vrijednosti. Poslovi Registrova papira od vrijednosti razvrstani su prema aktivnostima koje obavlja za dionička društva i vlasnike papira od vrijednosti, a to su:

- a) registracija papira od vrijednosti i čuvanje podataka o papirima od vrijednosti i njihovim vlasnicima i svim transakcijama u pogledu prenosa vlasništva ili promjene statusa papira od vrijednosti,
- b) otvaranje i vođenje računa izdavaoca, otvaranje i vođenje računa vlasnika papira od vrijednosti, izrada izvještaja, izdavanje liste dioničara, izdavanje izvoda i potvrda o stanju i promjenama na računima,
- c) registracija i čuvanje podataka o papirima od vrijednosti, sticanju vlasništva i drugih prava iz papira od vrijednosti,
- d) prenos papira od vrijednosti na osnovu zakona, akta suda ili drugog nadležnog organa, nasljedivanja, ugovora o doživotnom izdržavanju i drugih pravnih poslova u skladu s važećim propisima,
- e) upis i brisanje prava trećih lica na papirima od vrijednosti na osnovu zakona, akta suda ili drugog nadležnog organa i pravnog posla,
- f) upis i brisanje zabrane prava raspolaganja na osnovu zakona, akta suda ili drugog nadležnog organa,
- g) druga pitanja od značaja za registraciju i prenos papira od vrijednosti.

Tabela 11. Pregled usluga Registra papira od vrijednosti u periodu 2017.-2021. godina

R. broj	Vrsta usluge	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
1.	Registracija dioničkih društava	18	16	16	15	15
2.	Registracija kapitala i vođenje računa dioničkih društava u Registru papira od vrijednosti	113.239.274	108.834.442	108.218.717	106.579.899	108.379.899
3.	Registracija papira od vrijednosti	12.116.251	10.928.901	10.928.901	10.059.295	10.070.095
4.	Otvoreni računi papira od vrijednosti	7.378	7.378	7.370	7.365	7.037
5.	Registracija i vođenje računa vlasnika papira od vrijednosti	4.390	4.274	3.870	3871	3.868
6.	Sekundarni promet i prenos papira od vrijednosti	36.946	19.630	1917	17.324	34.027
7.	Izdavanje liste dioničara i drugih potvrda o vlasništvu	374	494	468	721	567
8.	Provjera podataka o vlasnicima papira od vrijednosti i dostavljanje obavještenja	675	554	716	686	693

Izvor: Registrar papira od vrijednosti

Obim i vrste usluga, koje Registrar papira od vrijednosti pruža pravnim i fizičkim licima, rezultat je stepena razvoja korporativnog sektora, obima izdavanja papira od vrijednosti, sekundarnog prenosa vlasništva na papirima od vrijednosti, nivoa razvijenosti finansijskih instrumenata i njihove upotrebe u finansijskom poslovanju, finansijske educiranosti o oblasti papira od vrijednosti, korektnosti evidentiranih primarnih podataka o vlasnicima papira od vrijednosti i prisutnih grešaka, koje se najčešće odnose na ime, prezime, adresu i dr. i pokrenutih postupaka za njihovim vjerodostojnim provođenjem u bazama podataka Registra.

6.2. Dinamika kapitala, papira od vrijednosti i dioničara

Stopa promjene kapitala u posmatranom periodu 2017.-2021. godine se kretala u rasponu između minus tri do dva što u apsolutnom iznosu predstavlja smanjenje dioničkog kapitala sa 113,2 miliona KM na 108,4 miliona KM.

Tabela 12. Pokazatelji dinamike kapitala, dionica i dioničara u periodu 2017.-2021. godine

R. broj	Godina	Vrijednost kapitala	Broj dionica	Broj dioničara	Stopa promjene		
					Kapital	Dionice	Dioničari
1.	2017.	113.239.274	12.116.251	4.390	-	-	-
2.	2018.	108.834.441	10.928.901	4.274	-3	-9	-2
3.	2019.	108.218.717	10.928.901	3.869	0	0	-9
4.	2020.	106.579.899	10.059.295	3.871	-1	-8	0
5.	2021.	108.379.899	10.070.095	3.868	+2	+1	0

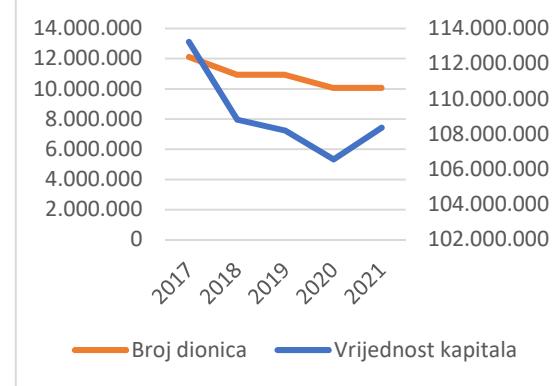
Izvor: Registar papira od vrijednosti

Dinamika kretanja broja dionica pokazuje smanjenje u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu za devet procenata. Obim broja dionica se zadržao u 2019. godini na nivou prethodne 2018. godine. U 2020. godini broj dionica je smanjen za 8%, da bi u posljednjoj 2021. godini zabilježeno povećanje od 1%. Kretanje broja dioničara u posmatranom periodu pokazuje smanjenje u 2018. u odnosu na 2017. godinu za dva procenta. U 2019. godini u odnosu na 2018. nastavljen je trend smanjenja za 9%.

Dijagram 26: Dinamika broja dioničara u periodu 2017.-2021. godine

Dijagram 27: Dinamika kapitala i broja dionica u periodu 2017.-2021. godine

Stope promjena na kapitalu, broju dionica i dioničara su posljedica procesa potpune konsolidacije vlasništva nad kapitalom dioničkih društava što je rezultat dostizanja praga vlasništva od 95%, kada ponudilac u skladu sa Zakonom o preuzimanju dioničkih društava u postupku preuzimanja dioničkog društva koristi klauzulu prinudnog otkupa dionica manjinskih dioničara, što dodatno utiče na vrijednost kapitala, broj dionica i vlasnika.

6.3. Raspored kapitala i dioničara na berzama u BiH

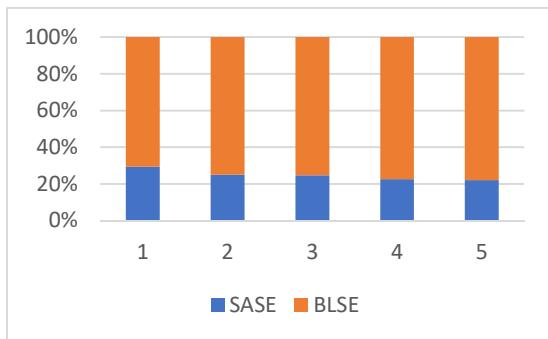
Ukupna vrijednost osnovnog dioničkog kapitala sa 31.12.2021. godine iznosi 108.379.899 KM i raspoređen je na 10.070.095 dionica. Kapital 15 dioničkih društava uvršten je na uređena berzanska tržišta u BiH. Na Banjalučkoj berzi uvršten je kapital u vrijednosti od 84.294.799 KM ili 78%, a na Sarajevskoj berzi 24.085.100 KM ili 22%. Ukupan broj registrovanih dioničara u 2021. godini, odnosno vlasnika kapitala 15 dioničkih društava Brčko distrikta BiH je 3.868. Dionice od 3.637 dioničara ili 94% su uvrštene na Banjalučku berzu, dok su dionice od 231 dioničara ili 6% uvrštene na Sarajevsku berzu.

Tabela 13. Pregled registrovanog kapitala i dioničari na berzama u BiH u periodu 2017.-2021. godine

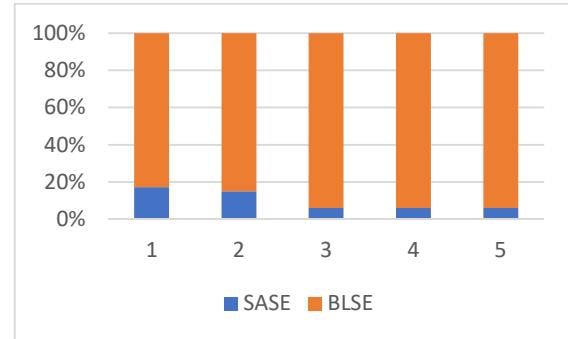
Godina	Kapital				Ukupno kapital	Dioničari				Ukupno dioničari
	SASE	%	BLSE	%		SASE	%	BLSE	%	
2017.	33.320.903	29,43	79.918.370	70,57	113.239.274	753	17,15	3.637	82,85	4.390
2018.	27.339.642	25,12	81.494.799	74,88	108.834.441	637	14,90	3.637	85,10	4.274
2019.	26.723.918	24,69	81.494.799	75,31	108.218.717	232	6,00	3.637	94,00	3.869
2020.	24.085.100	22,60	82.494.799	77,40	106.579.899	231	6,00	3.640	94,00	3.871
2021.	24.085.100	22,00	84.294.799	78,00	108.379.899	231	6,00	3.637	94,00	3.868

Izvor: Registar papira od vrijednosti

Dijagram 28. Registrovani kapital na SASE I BLSE

Dijagram 29. Registrovani dioničari na SASE I BLSE

6.4. Promet, saldiranje i prenos

Ostvareni promet i prenos papira od vrijednosti u osnovi je rezultat vlasničke transformacije i obrnutog procesa nastanka tržišta papira od vrijednosti. Ograničenost obima i skromnost strukture ponude čini papire od vrijednosti nelikvidnim jer se ponuda zasniva samo na manjinskom paketu dionica čiji su vlasnici stekli vlasnički status kroz besplatnu distribuciju vlasništva nad kapitalom. Vlasnici (dioničari) kontrolnog odnosno većinskog paketa dionica na strani potražnje svoj status dominantnog dioničara su stekli kao kupci većinskog paketa dionica u procesu vlasničke transformacije. Kroz proces investiranja, putem zatvorenih ponuda papira od vrijednosti, kupovinom dionica kroz sekundarno trgovanje i postupak preuzimanja dioničkih društava dostigli su visok stepen koncentracije kapitala i vlasničke konsolidacije od 87,50%. Dominantni dioničari nisu zainteresovani za izdavanje papira od vrijednosti javnom ponudom, jer bi time započeo proces otvaranja dioničkih društava prema javnosti što je suprotno njihovim ciljevima. Otvorenost dioničkih društava prema javnosti, kao njihova osnovna karakteristika proizvodi veću disperziju vlasništva koja bi ugrozila njihovu vlasničku poziciju i kontrolu društva. Ostalim potencijalnim kupcima dionice ovih društava nisu interesantne upravo zbog visokog stepena koncentracije vlasništva, koji u potpunosti ograničava uticaj na upravljanje društva eventualnim vlasničkim ulaskom. Navedena ograničenja neposredno utiču na ostvarene obime i strukturu prometa i disproportciju vrijednosti kapitalizacije i stvarnog obima prometa, čime slabe ključnu funkciju tržišta, mobilizaciju finansijskih potencijala i njihovu optimalnu alokaciju u profitabilne sektore privrede.

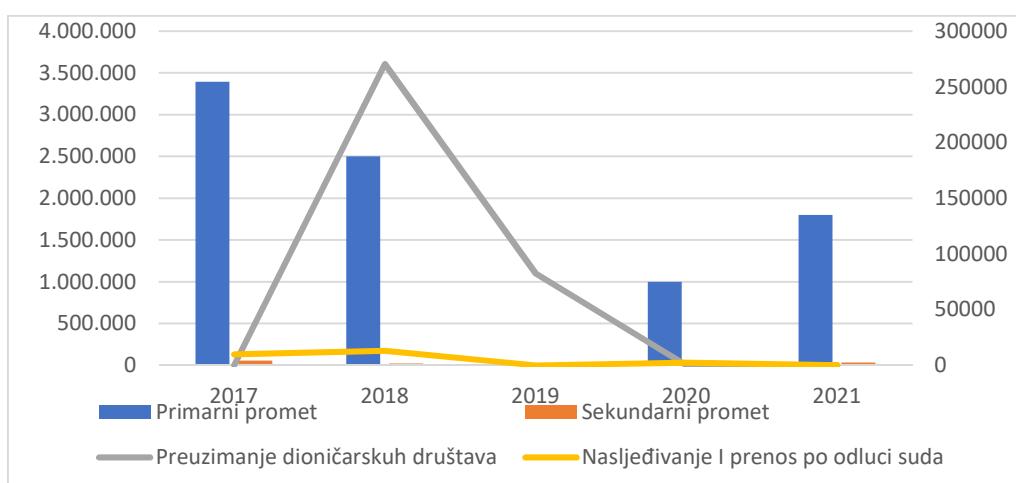
Tabela 14. Struktura prometa i prenos papira od vrijednosti u periodu 2017.-2021. god.

Red. broj	Opis	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
1.	Primarni promet	3.393.370	2.500.000	0	1.000.000	1.800.000
2.	Sekundarni promet	55.414	19.630	1.858	8.623	34.027
3.	Preuzimanje	0	270.390	82.535	0	0
4.	Prenos po odluci suda	9.850	12.900	0	2.220	0
	UKUPNO	3.458.634	2.802.920	84.393	1.010.843	1.834.027

Izvor podataka: Registar papira od vrijednosti

Najveći obim prometa i prenosa papira od vrijednosti ostvaren je u 2017. godini u iznosu od 3.458.634 KM ili 37,64%, a najmanji u 2019. godini u iznosu od 84.393 KM ili 0,92%. Ukupan obim ostvarenog prometa i prenosa papira od vrijednosti u posmatranom razdoblju iznosi 9.190.818 KM. Najveći udio u ukupnoj strukturi prometa i prenosa papira od vrijednosti u posmatranom periodu se odnosi na segment primarnog prometa, koji je rezultat investiranja u poslovanje dioničkih društava. Prosječno godišnje ostvaren obim prometa i prenosa papira od vrijednosti iznosi 1.838.163,60 KM.

Dijagram 30. Struktura prometa i prenos papira od vrijednosti u periodu 2017. -2021. godine

7. Finansijsko izvještavanje izdavalaca

7.1. Finansijski izvještaji

Finansijski izvještaji prikazuju osnovne vrijednosne karakteristike dioničkih društava za određeni vremenski period, a namjena im je da pružaju informacije različitim zainteresovanim grupama i služe kao pouzdana podloga prilikom odlučivanja o eventualnom investiranju u papire od vrijednosti. Pravilnik o sadržaju, načinu i standardima objavljivanja finansijskih izvještaja i drugih informacija o poslovanju dioničkih društava („Sl. glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 19/05), u članu 4 detaljno reguliše vrstu, obvezni oblik i sadržaj izvještaja, rokove i načine dostavljanja finansijskih izvještaja i drugih informacija Komisiji za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH, kao i način objavljivanja izvještaja dioničarima i javnosti o poslovanju dioničkog društva.

Zakon o papirima od vrijednosti Brčko distrikta BiH izdavaocima papira od vrijednosti u članu 71 nalaže obavezu informisanja javnosti i svih zainteresiranih strana o svom finansijskom poslovanju i komercijalnom položaju kroz:

1. Godišnji izvještaj o poslovanju;
2. Polugodišnji izvještaj o poslovanju;
3. Izvještaj o događajima koji bitno utiču na finansijsko poslovanje.

Komisija je u 2021. godini izvršila kontrolu dostavljenih godišnjih i polugodišnjih izvještaja o finansijskom poslovanju. Dionička društva koja su subjekt nadzora i kontrole Komisije za papiре od vrijednosti Brčko distrikta BiH, najvećim dijelom redovno dostavljaju Zakonom propisane izvještaje, izuzev dioničkih društava „Novi Bimeks d.d. u stečaju“, nad kojim se provodi stečajni postupak i koji nije u obavezi obavještavati javnost o rezultatima poslovanja i „Grafam“ d.d. u kojem se ne odvijaju poslovne aktivnosti.

Finansijske izvještaje za 2020. godinu je dostavilo ukupno 13 dioničkih društava. Pored gore navedenih dioničkih društava „Novi Bimeks d.d. u stečaju“ i „Grafam“ d.d. koji je neaktivna, godišnji finansijski izvještaj za 2020. godinu nije dostavilo i dioničko društvo “Tesla” d.d.

Polugodišnje finansijske izvještaje za 2021. godinu je dostavilo 12 dioničkih društava. Kao i u slučaju godišnjih finansijskih izvještaja, polugodišnje izvještaje nisu dostavili „Novi Bimeks d.d. u stečaju“, „Biljana“ d.d. i „Grafam“ d.d. koji je neaktivna.

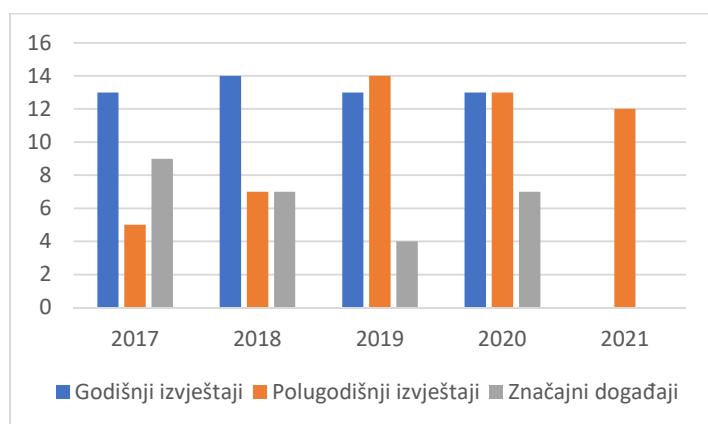
Tabela 15. Finansijsko izvještavanje izdavalaca papira od vrijednosti za periodu 2017.-2021. godine

R. broj	Godina	Godišnji izvještaji	Polugodišnji izvještaji	Značajni događaji
1.	2017	13	5	9
2.	2018	14	7	7
3.	2019	13	14	4
4.	2020	13	13	7
5.	2021	-	12	-
	UKUPNO	53	51	27

Izvor: Finansijski izvještaji o poslovanju dioničkih društava

Godišnji finansijski izvještaji kao i analiza za 2021. godinu će biti prikazani u narednom izvještajnom periodu.

Dijagram 31: Dostavljeni finansijski izvještaji dioničkih društava

7.2. Revidirani finansijski izvještaji

Članom 35 Zakona o preduzećima Brčko distrikta BiH propisano je da dionička društva imaju obavezu da izvrše reviziju svog poslovanja, a članom 51 propisani su rokovi za izradu revizorskih izvještaja i njihovo dostavljanje. Pregled dostavljenih revizorskih izvještaja za period 2017.-2020. godine, predstavljen je u narednoj tabeli.

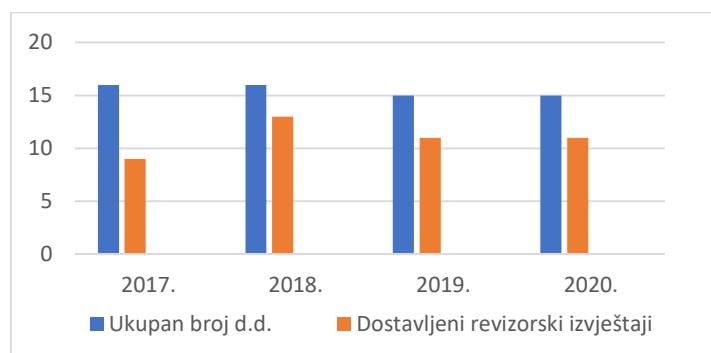
Tabela 16. Revizorski izvještaji dioničkih društava

R. broj	Godina	Ukupan broj d.d.	Dostavljeni revizorski izvještaji
1.	2017.	16	9
2.	2018.	16	13
3.	2019.	15	11
4.	2020.	15	11

Izvor: Revizorski izvještaji o poslovanju dioničkih društava

U 2017. godini od 16 dioničkih društava 9 je dostavilo revizorske izvještaje ili 56%. U 2018. godini od upisanih 16 dioničkih društava, 13 dioničkih društava je dostavilo revizorske izvještaje što predstavlja 81,25%, dok je u 2019. godini dostavilo 11 dioničkih društava ili 73%. Obavezu izrade revizorskog izvještaja kao i njihovo dostavljanje, u 2020. godini ispunilo je 11 dioničkih društava od ukupno 15. Revizorske izvještaje nisu dostavili „Novi Bimeks d.d. u stečaju“, „Grafam“ d.d., „Biljana“ d.d. i „PSC Babić“ d.d. Izuzimajući „Novi Bimeks d.d. u stečaju“ koji nema obavezu izrade revizorskog izvještaja i „Grafam“ d.d. koji je neaktivno, revizorske izvještaje u 2020. je dostavilo 85% dioničkih društava.

Dijagram 32. Dostavljeni revidirani finansijski izvještaji

7.3. Poslovni prihodi i stanje profitabilnosti

7.3.1. Poslovni prihodi

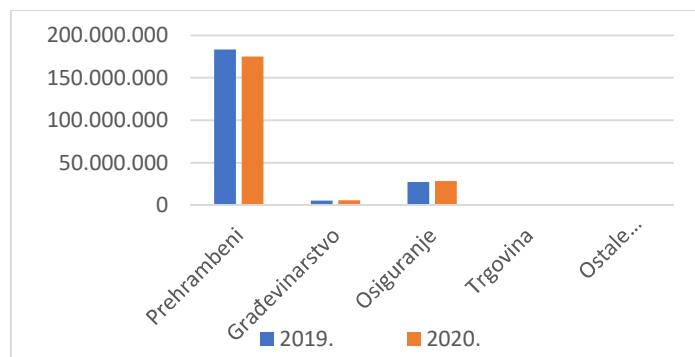
Obavljajući osnovne djelatnosti, s ciljem povećavanja ekonomskih koristi kroz realizaciju proizvoda ili usluga i finansijskih transakcija, dionička društva su u 2020. godini ostvarila poslovni prihod od 209.850.367 KM. Prehrambeni sektor, kao najrazvijeniji, je ostvario 175.131.008 KM poslovnih prihoda što predstavlja 83,45% ukupnih poslovnih prihoda dioničkih društava. Osiguravajuća društva su ostvarila 28.272.511 KM ili 13,50% ukupnih poslovnih prihoda. Sektor građevinarstva je ostvario 5.898.736 KM odnosno oko 2,85%, dok se veoma mali procent poslovnih prihoda odnosi na trgovinu kao i ostale djelatnosti. U poređenju s prethodnom 2019. godinom, ukupni prihodi u 2020. godini su manji za oko 3,10%. Najveći pad je zabilježen u prehrambenoj industriji oko 4,50% u odnosu na 2019. godinu. Pad prihoda je, također zabilježen i u trgovini i ostalim djelatnostima, dok je u oblasti osiguranja zabilježen rast prihoda za oko 3,80%. Rast prihoda je ostvaren i u oblasti građevinarstva s nešto više od 9%.

Tabela 17. Ostvareni poslovni prihodi po sektorima privređivanja

R. broj	Sektor privređivanja	Poslovni prihodi	
		2019.	2020.
1.	Prehrambeni	183.328.041	175.131.008
2.	Građevinarstvo	5.357.142	5.898.736
3.	Osiguranje	27.184.327	28.272.511
4.	Trgovina	177.535	137.157
5.	Ostale djelatnosti	484.692	410.955
	UKUPNO	216.531.737	209.850.367

Izvor: Finansijski izvještaji o poslovanju dioničkih društava

Dijagram 33: Ostvareni poslovni prihodi po sektorima privređivanja

7.3.2. Stanje profitabilnosti

Ukupna neto dobit dioničkih društava u 2020. godini iznosi 15.458.217 KM, dok je u 2019. godini iznosila 13.840.266 KM, što predstavlja preko 10 procenata povećanja dobiti u 2020. godini.

Positivan finansijski rezultat, od ukupno 13, je iskazalo sedam dioničkih društava. Najveću dobit iskazalo je dioničko društvo "Osiguranje Garant" d.d. koje je ostvarilo 5.509.812 KM ili 35,64% ukupne dobiti dioničkih društava, zatim "Brčko – gas osiguranje" d.d. je ostvarilo 4.505.292 KM ili 29,15% što granu osiguranja stavlja na prvo mjesto po ostvarivanju dobiti (64,79% od ukupne neto dobiti dioničkih društava). Prehrambena industrija je na drugom mjestu po prikazanoj dobiti od 4.509.403 KM ili 29,17% ukupne neto dobiti.

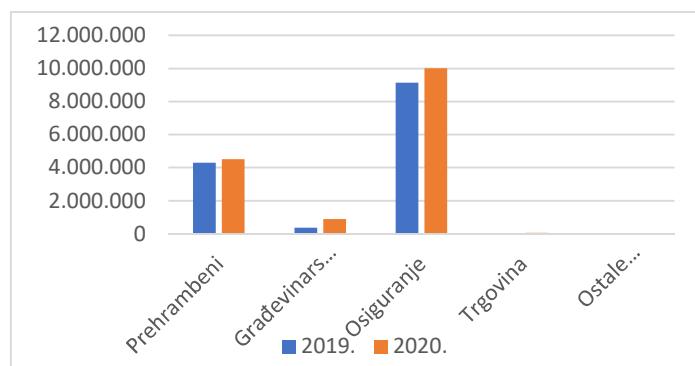
Negativan finansijski rezultat je iskazalo šest društava. Najveći negativan rezultat u 2020. godini imalo je društvo "Žitopromet" d.d. s gubitkom od 94.270 KM. Negativan finansijski rezultat su iskazali i "MB Velma" d.d., "Izgradnja" d.d., "Uzor" d.d., "Tesla" d.d. i "PSC Babić" d.d. Niti jedno dioničko društvo nije izrazilo gubitak iznad visine kapitala.

Tabela 18. Ukupna neto dobit dioničkih društava po sektorima

R. broj	Sektor privređivanja	Ukupna neto dobit	
		2019.	2020.
1.	Prehrambeni	4.303.850	4.509.403
2.	Građevinarstvo	364.734	881.972
3.	Osiguranje	9.144.359	10.015.104
4.	Trgovina	18.298	51.738
5.	Ostale djelatnosti	-	-
	Ukupno	13.831.241	15.458.217

Izvor: Finansijski izvještaji o poslovanju dioničkih društava

Dijagram 34: Ukupna neto dobit dioničkih društava po sektorima

7.4. Efikasnost i profitabilnost upravljanja kapitalom i imovinom

7.4.1. Efikasnost korištenja dioničkog kapitala

Pokazatelji efikasnosti upravljanja kapitalom koji predstavljaju rezultat odnosa dioničkog kapitala i ukupnog prihoda kao i njihov uticaj na povećanje profitabilnosti i solventnosti su dati u sljedećoj tabeli:

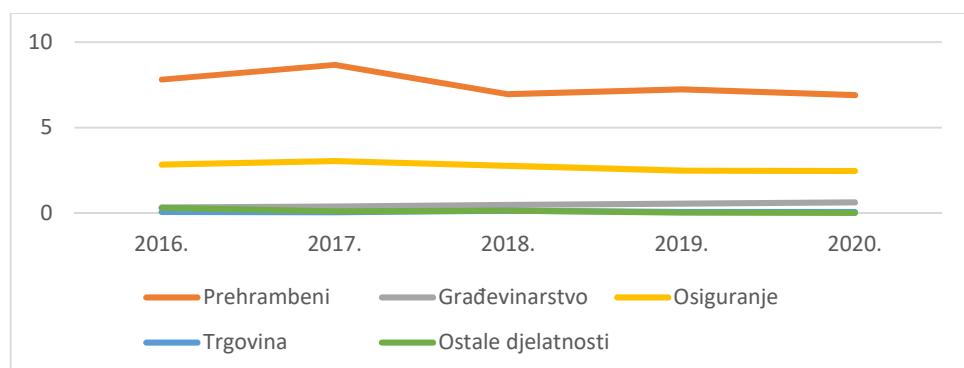
Tabela 19. Koeficijent obrta dioničkog kapitala po sektorima privređivanja 2016.-2020. godina

R. broj	Sektor privređivanja	Koeficijent obrta dioničkog kapitala				
		2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1.	Prehrambeni	7,83	8,68	6,96	7,25	6,91
2.	Građevinarstvo	0,33	0,39	0,48	0,56	0,62
3.	Osiguranje	2,84	3,05	2,77	2,49	2,46
4.	Trgovina	0,06	0,04	0,15	0,07	0,06
5.	Ostale djelatnosti	0,32	0,10	0,14	0,03	0,02

Izvor: Finansijski izvještaji o poslovanju dioničkih društava

Koeficijent obrta dioničkog kapitala u prehrambenom sektoru se kreće od 7,83 do 6,91 u posmatranom periodu. Sektor osiguranja bilježi kretanje koeficijenta obrta dioničkog kapitala između 2,84 i 2,46. U sektoru građevinarstva se kreće između 0,33 i 0,62 dok je u sektoru trgovine na početku i na kraju posmatranog perioda ostao na istom nivou, a u ostalim sektorima se kreće između 0,32 i 0,02. Podaci efikasnosti korištenja dioničkog kapitala pokazuju da dionička društva uspijevaju da održe efikasnost upotrebe dioničkog kapitala, što uz postojeći nivo zaduženosti predstavlja zadovoljavajuće ostvarenje.

Dijagram 35. Efikasnost korištenja dioničkog kapitala po sektorima privređivanja

7.4.2. Profitabilnost ukupne aktive i dioničkog kapitala

Pokazatelji profitabilnosti ukupne aktive i dioničkog kapitala predstavljaju procentualno učešće neto dobiti u aktivi i dioničkom kapitalu, tako što ilustruju ostvareni povrat finansijskih sredstava uloženih u imovinu i dionički kapital, koji su učestvovali u njegovom stvaranju.

Tabela 20. Pregled stope prinosa na ukupnu aktivu i dionički kapital po sektorima privređivanja

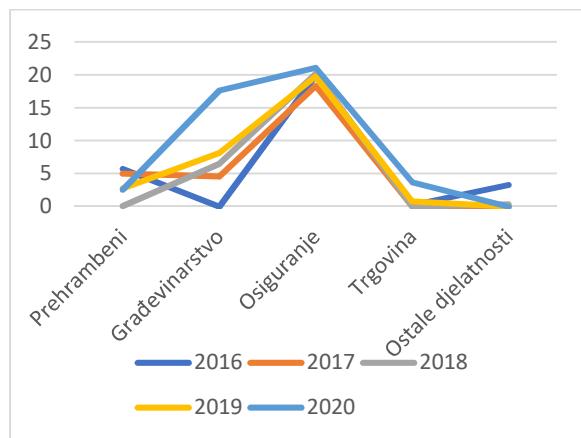
R. br.	Sektor privređivanja	Stopa prinosa na ukupnu aktivu					Stopa prinosa na dionički kapital				
		2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1.	Prehrambeni	5,70	4,99	0,07	2,74	2,56	38,82	35,83	0,48	20,22	21,19
2.	Građevinarstvo	-	4,54	6,48	8,13	17,61	-	2,35	3,05	11,85	28,65
3.	Osiguranje	19,91	18,32	20,17	19,79	21,07	83,17	81,96	87,27	81,46	85,60
4.	Trgovina	0,23	-	-	0,74	3,66	0,68	-	-	0,76	4,90
5.	Ostale djelatnosti	3,28	-	0,33	-	-	6,36	-	0,24	-	-

Izvor: Finansijski izvještaji o poslovanju dioničkih društava

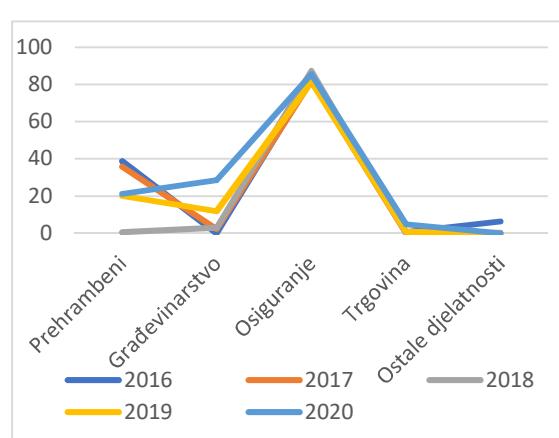
Kretanje stope prinosa na ukupnu aktivu u periodu 2016.-2020. godine pokazuje da su najveće stope prinosa ostvarene u sektoru osiguranja i kreću se između 19,91 i 21,07, a najniže u sektoru trgovine od 0,23 do 3,66. Najveće stope prinosa na dionički kapital su zabilježene u sektoru osiguranja i kreću se od 83,17 u 2016. godini do 85,60 u 2020. godini, a najniže u sektoru trgovine od 0,68 do 4,90.

Razlika između stope prinosa na kapital i stope prinosa na imovinu je pozitivna u periodu 2016.-2020. godine u svim sektorima privređivanja izuzev sektora građevinarstva u kojem je negativna u periodu 2017.-2018. godina. Pozitivnu razliku stope prinosa na dionički kapital i stope prinosa na ukupnu aktivu prate pozitivni efekti koeficijenta finansiranja, što utiče na povećanje stope prinosa na dionički kapital i adekvatnost zaduženosti.

Dijagram 36: Stopa prinosa na ukupnu aktivu

Dijagram 37. Stopa prinosa na dionički kapital

8. Finansijski izvještaj Komisije

Finansiranje Komisije za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH iz budžeta Brčko distrikta BiH je regulisano članom 64 Zakona o papirima od vrijednosti Brčko distrikta BiH. U narednoj tabeli prikazani su planirani i ostvareni rashodi Komisije u 2021. godini:

Tabela 21. Pregled planiranih i ostvarenih rashoda Komisije u 2021. godini

R. broj	Ekonomski kod	Naziv	2021.		Indeks realizacije budžeta 2021.
			Planirano	Ostvareno	
1.	611100	Bruto plate	255.595,32	240.404,19	94,06
2.	611200	Naknade troškova zaposlenih	7.600,00	2898,40	38,14
3.	612100	Doprinosi poslodavca	11.675,00	9.930,49	85,06
4.	613100	Putni troškovi	2.220,00	0,00	0,00
5.	613200	Izdaci za el. energiju	8.900,00	8.413,28	94,53
6.	613300	Izdaci za komunalne usluge	8.850,00	7.370,88	83,29
7.	613400	Nabavka materijala i sitnog inventara	2.350,00	1.825,18	77,67
8.	613500	Izdaci za usluge prevoza i goriva	350,00	182,27	52,08
9.	613700	Izdaci za tekuće održavanje	2.040,00	1.132,76	55,53
10.	613800	Izdaci osiguranja i bankarskih usluga	700,00	435,99	62,28
11.	613900	Ugovorene usluge	29.995,00	24.099,86	80,35
UKUPNI RASHODI			330.275,32	296.693,30	89,84

Izvor: Interne evidencije Komisije i evidencije Trezora Brčko distrikta BiH

Ostvareni budžetski rashodi za 2021. godinu iznose 296.693,30 KM ili 89,84% odobrenih sredstava. Izvještaj o reviziji finansijskog poslovanja Komisije za papire od vrijednosti za period 01.01-31.12.2020. godine dobio je kao i za prethodne godine pozitivno mišljenje Ureda za reviziju javne uprave i institucija u Brčko distriktu BiH.

Izvještaj o radu Komisije za 2021. godinu je razmatran i usvojen na 52. redovnoj sjednici Komisije za papire od vrijednosti Brčko distrikta BiH, održanoj 25.02.2022. godine.

Broj: 05-15.01-70/22

Datum: 25.02.2022. godine

*Predsjednik
Komisije za papire od vrijednosti
Brčko distrikta BiH*

Mirsad Bešlagić, MA